
Landsverordening houdende regels
inzake de met de bescherming van de
democratische rechtsorde in Aruba
belaste overheidsdienst (Landsverorde-
ning Veiligheidsdienst Aruba)

MEMORIE VAN TOELICHTING

§ 1. Inleiding

In september 1995 heeft de regering van Aruba met de Nederlandse regering afspraken gemaakt inzake intensivering van de samenwerking tussen beide landen op diverse terreinen. Eén van die terreinen is de samenwerking tussen de respectievelijke veiligheidsdiensten. In dat kader heeft de regering van Aruba op zich genomen zorg te dragen voor de totstandkoming van de regelgeving die noodzakelijk is voor een adequate taakuitvoering door een Arubaanse veiligheidsdienst, verder aan te duiden als VDA. De wenselijkheid van uitvoering van die afspraak werd nog prangender na het verschijnen van het rapport van de zgn. commissie de Ruyter. De tot stand te brengen regelgeving zal moeten voorzien in de vervanging van het geldende Landsbesluit Veiligheidsdienst (AB 1988 no. 78) door een landsverordening waarin een aan de eisen van deze tijd beantwoordend wettelijk kader wordt gegeven voor het functioneren van de VDA. Daarbij behoort naar het oordeel van de regering mede rekening te worden gehouden met de meest recente ontwikkelingen - met name de jurisprudentie - in Europa, zoals die tot uitdrukking komen in recente door de Nederlandse regering te zelfder zake voorbereide wetsvoorstellen. Het onderhavige ontwerp beoogt een vergelijkbaar kader te bieden.

Het ontwerp is gebaseerd op de gedachte dat een aparte, eigen inlichtingen- en veiligheidsdienst een nuttig - en zelfs onmisbaar - onderdeel van de Arubaanse overheidsorganisatie vormt, mits de nodige waarborgen worden gecreëerd voor een doeltreffend functioneren daarvan overeenkomstig de eisen van een democratische rechtsstaat. Daartoe is het nodig de geldende regeling in te trekken,

die immers zijn basis heeft in een landsverordening die de instelling en de omschrijving van de taken en bevoegdheden van een heel andere overheidsdienst regelt, nl. het Korps Politie Aruba. In de onderhavige regeling wordt de nieuwe positie van de VDA duidelijker vastgelegd, doordat daarin aandacht wordt besteed aan onderwerpen als politieke verantwoordelijkheid voor het optreden van deze dienst, de afbakening van de bevoegdheden van zijn personeel, de samenwerking met andere overheidsdiensten, de privacybescherming en het onafhankelijk toezicht op zijn functioneren.

Nieuwe regelgeving alleen is overigens niet voldoende om te bewerkstelligen dat de VDA haar taken adequaat vervult; ook de organisatie en de personele en materiële voorzieningen van deze dienst zullen verbeterd moeten worden. De reeds genoemde afspraken met Nederland voorzien erin dat de Arubaanse regering met Nederlandse bijstand zal zorgdragen voor goede personele voorzieningen, met name gericht op een versterking van het kader van de VDA, en voor adequate logistieke en materiële voorzieningen.

§ 2. Hoofdpijnen van het voorstel

2.1. Regeling bij landsverordening

Zoals in § 1 reeds werd vermeld, zijn de taken en bevoegdheden van de VDA op dit moment vastgelegd in het Landsbesluit Veiligheidsdienst, welk landsbesluit is gebaseerd op artikel 5 van de Landsverordening politie. Deze constructie, die de - volkomen onjuiste - indruk wekt dat de VDA organisatorisch verbonden is met het Korps Politie Aruba, is volstrekt verouderd. In de huidige samenleving bestaat immers veel minder behoefte aan totale versluiting van de kosten van een veiligheidsdienst in de begroting van een andere, veel grotere, overheidsorganisatie dan in het koude oorlogstijdperk, waarin het voormelde landsbesluit tot stand kwam. De VDA is bovendien bij het begin van de Status Aparte van Aruba al opgezet als een op zichzelf staand onderdeel van de overheidsorganisatie en had dus (staatsrechtelijk) eigenlijk sedert dien reeds als zodanig ook wettelijk geregeld behoren te zijn.

Beslissingen tot instelling van overheidsdiensten geschieden gemeenlijk bij landsbesluit, op basis van artikel 1, tweede lid, van de Landsverordening instelling ministeries (AB 1991 no. GT 61). Het is evenwel om een andere reden noodzakelijk de onderhavige aangelegenheid op hoger niveau te regelen. Het gaat hier nl. om een overheidsdienst waarvan het functioneren naar zijn aard op bepaalde momenten onvermijdelijk leidt tot inbreuken te maken op grondrechten van burgers. De Staatsregeling van Aruba (AB 1987 no. GT 1) vereist, met name in artikel I.16 (waarin het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer is verankerd), in artikel I.17 (waarin het huisrecht is neergelegd) en in artikel I.18 (dat het briefgeheim regelt), voor inbreuken op grondrechten van de burger steeds het niveau van een landsverordening, weshalve besloten werd ook de instelling en de taken van de VDA op dat niveau vast te leggen.

2.2. Ministeriële verantwoordelijkheid

Voor het functioneren van een overheidsorganisatie als de VDA behoort vanzelfsprekend onverkort het beginsel van de ministeriële verantwoordelijkheid te gelden; de bestaande regeling voorziet in een gezamenlijke verantwoordelijkheid, te weten van de minister van Algemene Zaken en de minister van Justitie en Publieke Werken. Dit is een afwijking van de normale regel dat - onverminderd een collectieve verantwoordelijkheid van het kabinet als geheel - voor elk onderdeel van de overheidsorganisatie door één minister de primaire verantwoordelijkheid wordt gedragen. Voor een volledige bemoeienis van twee ministers gezamenlijk bestaat alleen aanleiding als een dienstonderdeel onvermijdelijk en permanent op het beleidsterrein van twee ministers werkzaam is. Dit doet zich b.v. voor bij het Korps politie, wiens taken zich uitstrekken tot enerzijds hulpverlening en de handhaving van de openbare orde (een aangelegenheid van de minister van Algemene Zaken) en anderzijds de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde (een aangelegenheid van de minister van Justitie en Publieke Werken).

Hoewel een dergelijke situatie zich bij de VDA niet voordoet, is er in het onderhavige ontwerp toch voor gekozen om niet uitsluitend één

minister met de verantwoordelijkheid voor die dienst te belasten, in verband met de bijzondere situatie die verbonden is aan het hebben van een centrale inlichtingen- en veiligheidsdienst. Een dergelijke dienst zal door haar taakomschrijving en werkzaamheden in de praktijk over veel "gevoeliger" bescheiden gaan beschikken dan de overige overheidsdiensten en het wordt derhalve wenselijk geacht bij de feitelijke activiteiten van de VDA aan een tweede minister, in casu de minister van Justitie en Publieke Werken, een verantwoordelijke rol toe te delen. Anders dan in de bestaande situatie wordt er in dit ontwerp dus geen gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle aspecten van de VDA gecreëerd, doch alleen ten aanzien van de operationele aspecten van deze dienst; ten aanzien van de specifiek beheersmatige en personele aspecten zal derhalve slechts één minister verantwoordelijkheid dragen, te weten de minister van Algemene Zaken. Die situatie komt overigens weer sterk over een met die ten aanzien van de politie, waar - omgekeerd - de behartiging van de laatsgenoemde aspecten aan de minister van Justitie en Publieke Werken is toebedeeld en niet mede onder verantwoordelijkheid van de minister van Algemene Zaken geschiedt.

Overigens sluit de gedeelde verantwoordelijkheid van de genoemde ministers niet uit dat ook nog een andere minister bij het operationele handelen van de VDA betrokken is. Gedacht zij in dat verband met name aan de minister van Vervoer en Communicatie, onder wiens verantwoordelijkheid de voor de naleving van het brief- en telefoongheim verantwoordelijke diensten der posterijen en telecommunicatie vallen.

Voor de goede orde zij nog vermeld dat het met het oog op de te dragen verantwoordelijkheden van belang blijft de taken met betrekking tot het verzamelen van inlichtingen ten behoeve van de staatsveiligheid duidelijk te onderscheiden van die met betrekking tot opsporing van strafbare feiten. Voor die laatste taak geldt immers een afzonderlijk complex van regels, voornamelijk neergelegd in het Wetboek van Strafvordering van Aruba (AB 1996 no. 75).

2.3. Doelstelling en taken van de VDA

De regering acht het van groot belang om de doelstelling die

aan de activiteiten van de VDA ten grondslag ligt, expliciet in het onderhavige ontwerp vast te leggen. Centraal in de voorgestelde formulering daarvan staat het fundamentele belang van de burgers van het land Aruba bij het voortbestaan van het bestaande staatsrechtelijke bestel in zowel Aruba als het gehele Koninkrijk, welk bestel gemeenschappelijk aangeduid wordt als "de democratische rechtsorde". Uit die doelstelling vloeien algemeen geformuleerde taken voort, die weer leiden tot concrete, feitelijke taken, die erop gericht behoren te zijn om risico's die dat belang bedreigen, in kaart te brengen en voorstellen te doen tot het nemen van maatregelen ter vermindering of beheersing van die risico's.

Alle in dit ontwerp aan de dienst opgedragen taken komen reeds voor in het bestaande Landsbesluit Veiligheidsdienst. Zo wordt de VDA wederom belast met het verzamelen van gegevens over personen en organisaties, waarvan het ernstige vermoeden bestaat dat zij een gevaar vormen voor het voortbestaan van die democratische rechtsorde. Opdat omtrent de reikwijdte van het begrip "democratische rechtsorde" geen misverstand kan rijzen, wordt nu in het ontwerp evenwel expliciet vermeld dat ook de integriteit van het bestuur en de veiligheid of andere vitale belangen van het land Aruba of het Koninkrijk redenen kunnen vormen voor het aanleggen van gegevensbestanden. Het voorschrift dat een ernstig vermoeden moet bestaan van risico's voor de genoemde belangen, alvorens ervoor de VDA werkzaamheden ontstaan, betekent evenwel een belangrijke beperking van de bevoegdheid tot het verzamelen van gegevens. De VDA zal altijd tegenover de minister van Algemene Zaken, verder in deze memorie aan te duiden als de Minister, en - bij concrete operaties - de minister van Justitie en Publieke Werken, aannemelijk moeten kunnen maken dat het verzamelen van inlichtingen over personen of organisaties noodzakelijk is (of was). Over het verzamelen van dergelijke gegevens handelt § 2.5 van deze memorie, waarnaar ten deze verwezen zij.

In de tweede plaats zal het de taak van de VDA zijn om veiligheidsonderzoeken te verrichten ten behoeve van de vervulling van vertrouwensfuncties. Hoewel ook deze taak wettelijk al bestaat, is zij tot dusver in de praktijk nog niet tot ontplooiing gekomen, mede omdat in het verleden voor de meeste overheidsfuncties geen functiebe-

schrijving bestond (een conditio sine qua non voor toetsing van de mate waarin een functie betrouwbaar moet zijn). Het is echter van belang dat deze taak in de toekomst nu wél daadwerkelijk wordt vervuld. In § 2.7 van deze memorie van toelichting wordt nader op dit taakgebied ingegaan.

In de derde plaats heeft de VDA een beveiligingstaak. Ook hierbij staan de eerdergenoemde fundamentele belangen centraal. Meer in het bijzonder gaat het bij deze taak om de beveiliging van gegevens die in het belang van het Land of het Koninkrijk geheim moeten blijven, en om de beveiliging van die delen van de overheid, waarvan het functioneren voor de samenleving van vitaal belang is. Aan het begrip "overheid" is door middel van een aparte definitie overigens een ruimere omschrijving gegeven dan gebruikelijk is. Het is in ieder geval de taak van de VDA om voorstellen te doen voor maatregelen die deze beveiliging bevorderen of verzekeren. De verantwoordelijkheid voor het realiseren van deze maatregelen berust - zo zij voor de goede orde expliciet vermeld - niet bij de VDA, maar bij de voor de desbetreffende onderwerpen bevoegde overheidsinstanties. Ook deze aangelegenheid komt overigens nog nader aan de orde en wel in § 2.8 van deze memorie.

2.4. Algemene uitgangspunten voor het functioneren van de VDA

Bij de instelling van een inlichtingen- en veiligheidsdienst als de VDA dient door de regering bijzondere aandacht te worden besteed aan het functioneren van een dergelijke organisatie binnen de beginselen die ten grondslag liggen aan een democratische rechtsstaat zoals Aruba die kent. Er is daarbij onvermijdelijk sprake van een zekere spanning tussen die beginselen en de werkwijze van een dergelijke dienst. Een democratische rechtsstaat kan in het algemeen niet goed functioneren zonder een grote mate van openbaarheid van bestuur en een effectieve politieke en rechterlijke controle. Een inlichtingen- en veiligheidsdienst daarentegen functioneert alleen doeltreffend, indien zijn activiteiten zoveel mogelijk onopgemerkt blijven en niet openbaar zijn. Dit betekent dat een inlichtingen- en veiligheidsdienst, wat betreft openbaarheid en controle, niet op één lijn gesteld kan worden met andere overheidsdiensten die functioneren

op het gebied van algemeen bestuur. Daarom is het niet alleen van belang om de regels waaraan de VDA zich bij haar taakuitvoering heeft te houden, zo duidelijk mogelijk wettelijk vast te leggen, maar ook om de bijzondere bevoegdheden die zij voor haar werkzaamheden nodig heeft, zo precies mogelijk te omschrijven. Daarenboven dient - nu het toepassen van het normale toezicht op overheidsdiensten niet wenselijk is - te worden voorzien in aangepaste controle-instrumenten ten aanzien van de door haar verrichte werkzaamheden.

Het onderhavige ontwerp is zodanig geformuleerd, dat uit de aanwezigheid (of de afwezigheid) van bepalingen terzake blijkt van een achttal algemene uitgangspunten, waarmee de VDA - en met name de met de leiding belaste ambtenaar, verder in deze memorie aan te duiden als het Hoofd - bij zijn taakuitvoering rekening moet houden. Deze uitgangspunten zijn:

- a. de VDA is bij het verrichten van zijn taak gebonden aan de wet en dient op behoorlijke en zorgvuldige wijze te werk te gaan (deze voor elke overheidsdienst geldende regel is in dit geval expliciet vastgelegd);
- b. de VDA houdt de beide eerder genoemde ministers voortdurend op de hoogte van zijn werkzaamheden en van de daarbij verkregen gegevens die voor deze van belang zijn, omdat hij alleen zo de volle ministeriële verantwoordelijkheid voor het functioneren van de VDA kan dragen;
- c. bij het verzamelen van gegevens door de VDA behoort er altijd sprake te zijn van een concreet doel, dat binnen de wettelijke taken van de dienst valt, hetgeen betekent dat het verzamelen door het personeel van gegevens voor buiten de taakstelling gelegen doeleinden (of zonder specifiek doel) niet toegestaan is;
- d. de VDA houdt zich niet bezig met het opsporen van strafbare feiten;
- e. de categorieën van personen die voorwerp van onderzoek kunnen zijn, worden limitatief omschreven, d.w.z. het is het personeel niet toegestaan over andere personen gegevens te verzamelen;
- f. onderzoeken naar personen mogen niet specifiek gericht zijn op iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, gezondheid of seksuele leven;
- g. van door de VDA verzamelde gegevens behoort altijd te worden

- vastgelegd, wanneer en hoe deze gegevens zijn verkregen;
- h. de werkzaamheden van de VDA gaan nooit (zoals bij voorbeeld bij de politie wél het geval kan zijn) gepaard met het toepassen van of dreigen met fysiek of psychisch geweld.

Dit laatste uitgangspunt leidt onder meer tot afwezigheid van bevoegdheden tot geweldgebruik door VDA-personeel.

In verband met een verzekering van een goede naleving van de vorengenoemde uitgangspunten heeft de regering het wenselijk geoordeeld ten aanzien van de VDA in het onderhavige ontwerp nog twee bijzondere vereisten te stellen, nl. dat het personeel daarvan - in verband met de mogelijkheid tot het nemen van disciplinaire maatregelen door de Minister - ambtenaar is in de zin van de Landsverordening materieel ambtenarenrecht (AB 1989 no. GT 37), terwijl de VDA zelf - in verband met het creëren van een met de doelstelling van dienst overeenstemmende financiële controle - binnen het kader van het comptabele bestel een bijzondere positie is toebedeeld.

2.5. De middelen tot inlichtingenvergadering

Omdat de regering de VDA wenst te belasten met alle voor een inlichtingen- en veiligheidsdienst gebruikelijke taken, is het noodzakelijk de middelen waarvan de VDA zich bij zijn taakvervulling kan/mag bedienen, expliciet in dit ontwerp vast te leggen. Zodoende wordt voor de burgers kenbaar, welke inbreuken op hun grondrechten door personeel van de VDA toegestaan zullen zijn. De regeling daarvan bij landsverordening heeft bovendien als voordeel dat alsdan meteen duidelijkheid (ook voor de rechter) zal bestaan, of het parlement aan het aanwenden van bepaalde middelen voorwaarden heeft willen verbinden en, zo ja, welke.

In dit ontwerp is voorzien in twee soorten inlichtingenmiddelen, nl. algemene en bijzondere. Tot de algemene inlichtingenmiddelen behoren het verzamelen van gegevens uit openbare bronnen en het inwinnen van inlichtingen bij personen en instanties. Ten aanzien van de eerste activiteit behoeven vanzelfsprekend geen nadere voorschriften of voorwaarden te worden gesteld: dat waartoe iedere burger gerechtigd is, is ook toegestaan aan overheidsdiensten. Enigszins anders ligt het evenwel ten aanzien van het inwinnen van inlichtingen

bij individuele burgers en privaatrechtelijke organisaties. Als hoofdregel daarbij geldt dat degenen die benaderd worden, vrij zijn om de gevraagde inlichtingen al dan niet te verstrekken; het ontwerp brengt in die algemene regel geen wijziging. Wel wordt het zwijgrecht van ambtenaren beperkt: voor dezen wordt nl. een verplichting tot inlichtingenverstrekking gecreëerd, indien de Minister en de minister die voor de bij een bepaalde zaak betrokken ambtenaren verantwoordelijk is, de VDA tot het stellen van verplicht te beantwoorden vragen gemachtigd hebben.

Met de toepassing van de in de vorige alinea beschreven algemene inlichtingenmiddelen kan in de meeste gevallen worden volstaan. In die gevallen is het toepassen van andere dan de genoemde middelen dan ook niet geoorloofd; dat doet recht aan het subsidiariteitsbeginsel, dat één van de toepasselijke beginselen van behoorlijk bestuur is. Er kunnen zich echter situaties voordoen, waarin het voor de overheid met het oog op de in het geding zijnde belangen noodzakelijk is met behulp van het personeel van de VDA betere, maar ingrijpender methoden voor het verkrijgen van inlichtingen toe te kunnen passen. Van deze zogenaamde bijzondere inlichtingenmiddelen wordt in het ontwerp een uitputtende opsomming gegeven; verwezen zij naar artikel 7. Aan het gebruik van deze middelen moeten naar het oordeel van de regering beperkingen worden verbonden. Zo zal van de inzet van al deze middelen in elk concreet geval een schriftelijk verslag moeten worden gemaakt, terwijl voor de inzet van de zwaardere middelen, zoals het openen van brieven, en het afluisteren of aftappen van telefoongesprekken per geval tevens voorafgaande toestemming van de twee reeds vermelde ministers vereist wordt. Bij die laatstbedoelde zwaardere middelen geldt tevens de verplichting tot melding van de toestemming van de inzet daarvan aan een hierna in § 2.9 nog nader te bespreken commissie van toezicht.

Voor de goede orde zij nog vermeld dat het bij deze “zwaardere middelen” steeds zal moeten gaan om een inbreuk op grondrechten, die wordt gemaakt door toepassing van technische hulpmiddelen; het door personeel van de VDA, staande naast een persoon die op de openbare weg een gesprek voert met behulp van een cellulaire telefoon, beluisteren van wat door deze gezegd wordt, valt dus niet

onder de voorschriften van het voornoemde artikel. In de artikelsgewijze toelichting wordt nog nader op de bedoelingen van dat artikel ingegaan.

Door de genoemde - uitputtende - opsomming wordt naar het oordeel van de regering de vereiste hoge mate van rechtszekerheid voor de burgers bewerkstelligd.

Aan die rechtszekerheid is echter ook een nadeel verbonden nl. dat een expliciete en limitatieve opsomming in een landsverordening met zich brengt dat de zich ongetwijfeld en veelal snel aandienende technische (en geo-politieke) ontwikkelingen een vergelijkbaar snelle aanvulling van deze bijzondere middelen belemmert. Om die reden kent het onderhavige ontwerp ook een zgn. vangnetbepaling: mocht in een bepaald geval toepassing nodig blijken van een inlichtingenmiddel dat niet in het ontwerp genoemd is, dan is met instemming van de beide ministers toepassing daarvan mogelijk, mits binnen een half jaar bij de Staten een voorstel wordt ingediend tot regeling van dit middel in de onderhavige landsverordening. Aangezien het gebruik van dit nieuwe middel gedocumenteerd moet worden en de twee meergenoemde ministers daarvan mededeling moeten doen aan de met het toezicht op de dienst belaste commissie, die via haar verslag weer rapporteert aan de Staten, kan door twee instanties controle worden uitgeoefend op de toepassing van het desbetreffende artikel van het onderhavige ontwerp.

2.6. Verstrekking van informatie over verzamelde gegevens

Van groot belang is uiteraard, in hoeverre de VDA over eenmaal verzamelde gegevens aan derden mededelingen kan, mag of moet doen. Aan de hierbedoelde gegevensverstrekking zitten twee kanten, te weten kennisneming door derden in het kader van de veiligheidsbevorderende taak van de VDA én kennisneming door de personen over wie gegevens zijn verzameld.

Vooropgesteld zij dat het verzamelen van gegevens geen doel op zichzelf is. Op basis van de verzamelde gegevens zal de VDA nl. steeds voorstellen aan de beide ministers dienen te doen tot het treffen van veiligheidsbevorderende maatregelen. Ook kan er aanleiding zijn om

andere overheidsinstanties, met het oog op de door hen te behartigen belangen, bepaalde gegevens (of categorieën van gegevens) te verstrekken. Deze informatieverschaffing heeft naar het oordeel van de regering - gelet op de gevoeligheid van door de VDA verzamelde gegevens - een wettelijke basis nodig. In het ontwerp wordt daarom bepaald dat gegevens alleen kunnen worden doorgegeven aan een beperkte groep personen en instellingen, te weten aan de andere ministers van Aruba, aan overheidsinstanties alhier en aan andere inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Voorts kan een verstrekking als hier bedoeld, alleen plaatsvinden, nadat de beide reeds vermelde ministers daarvoor een algemene of bijzondere machtiging hebben verleend. Op deze wijze is naar het oordeel van de regering in belangrijke mate verzekerd dat de VDA (en de daar werkzame ambtenaren) niet eigenmachtig tot verspreiding van verzamelde gegevens overgaan.

De bovenstaande regeling zou overigens niet sluitend zijn, indien de afnemers van de gegevens de vrijheid zouden hebben om die gegevens weer aan anderen door te geven. Daarom is uitdrukkelijk voorzien in een voorschrift, dat de VDA slechts gegevens kan verstrekken onder voorwaarde dat die gegevens alleen gebruikt mogen worden voor het doel waarvoor ze verstrekt zijn, en dat de gegevens alleen aan anderen mogen worden doorgegeven met toestemming van het Hoofd.

Wat betreft de informatieverstrekking aan personen over wie - al dan niet - gegevens zijn verzameld, stelt het ontwerp als hoofdregel dat personen niet geïnformeerd worden over het feit, of zij voorwerp van onderzoek zijn. Zo dit wel zou moeten geschieden, zouden dergelijke personen immers hun gedrag op deze wetenschap kunnen afstemmen en het onderzoek door de VDA kunnen bemoeilijken of onmogelijk maken. Gelet op het grote algemene belang dat met de bescherming van de democratische rechtsorde wordt gediend, wordt het wenselijk geacht te dezer zake af te wijken van de ten aanzien van het opslaan van gegevens door de overheid gehanteerde procedures. Om dezelfde reden zal iemands verzoek om inzage van eventueel over hem verzamelde gegevens in de regel niet ingewilligd kunnen worden. In zéér uitzonderlijke gevallen zou zich echter de situatie kunnen

voordoen dat het Hoofd vaststelt dat door inwilliging van het verzoek geen énkél door de VDA te behartigen belang wordt geschaad. Om in een zodanig geval het desbetreffende verzoek niet op puur formele gronden te hoeven afwijzen, is de mogelijkheid geopend dat de Minister kan besluiten van de hoofdregel af te wijken.

Uit een oogpunt van privacy-bescherming is bovendien de regel opgenomen dat bij de VDA aanwezige persoonsgegevens worden vernietigd, zodra de noodzaak tot verzameling daarvan is komen te ontvallen.

2.7. Veiligheidsonderzoeken

In het bestaande Landsbesluit Veiligheidsdienst wordt het verrichten van veiligheidsonderzoeken reeds als een van de taken van de VDA genoemd. Er zijn echter tot dusver geen vertrouwensfuncties aangewezen, waarvoor een dergelijk onderzoek vereist wordt, omdat er bij het Land Aruba slechts voor een beperkt aantal afdelingen een beschrijving van de daar vervulde functies aanwezig was; zonder deze is het vanzelfsprekend niet goed mogelijk om te bepalen, welke functies een zodanige inhoud hebben, dat zij als vertrouwensfuncties moeten worden beschouwd. Bovendien bevat het voornoemde landsbesluit geen regels inzake het instellen en de gevolgen van veiligheidsonderzoeken.

In het onderhavige ontwerp worden aan dit onderwerp slechts enkele artikelen gewijd, maar er wordt nu wel bepaald dat in een lagere regeling onder primaire verantwoordelijkheid van de met het algemene overheidspersoneelsbeleid belaste minister van Algemene Zaken nadere invulling moet worden gegeven aan dit soort onderzoeken. Verder kan de regeling van deze materie in het ontwerp naar het oordeel van de regering beperkt blijven tot vaststelling dat:

- a. bij landsbesluit functies als vertrouwensfuncties kunnen worden aangewezen, indien in die functie schade kan worden toegebracht aan de democratische rechtsorde, aan de integriteit van het openbaar bestuur of aan de veiligheid of andere vitale belangen van het Land of (in voorkomend geval) het Koninkrijk;
- b. vertrouwensfuncties alleen kunnen worden vervuld door personen

- van wie uit een veiligheidsonderzoek is gebleken dat zij geen risico vormen voor de genoemde belangen;
- c. een veiligheidsonderzoek slechts wordt ingesteld met instemming van betrokkene, waarbij weigering van een onderzoek uiteraard als consequentie heeft dat geen benoeming in de desbetreffende functie volgt;
  - d. een veiligheidsonderzoek periodiek (nl. om de vijf jaar) of op grond van bijzondere omstandigheden herhaald wordt;
  - e. de Minister de ten aanzien van een ambtenaar afgegeven verklaring van geen bezwaar intrekt, wanneer op grond van gebleken feiten moet worden aangenomen dat het handhaven van die persoon in een vertrouwensfunctie niet langer verantwoord is.

Overigens acht de regering het vanzelfsprekend dat het bevoegd gezag of de werkgever na een intrekking van een verklaring van geen bezwaar verplicht is betrokkene terstond zijn werkzaamheden doet staken en hem vervolgens zo spoedig mogelijk uit de door hem beklede functie ontheft; dat hoeft voor betrokkene overigens niet automatisch ontslag als ambtenaar met zich te brengen, doch kan ook leiden tot een overplaatsing, d.w.z. benoeming in een niet- vertrouwensfunctie.

2.8. Samenwerking met andere instanties

Elke inlichtingen- en veiligheidsdienst pleegt, als gevolg van het besloten karakter van zijn werkzaamheden, de neiging te vertonen zich te isoleren van andere onderdelen van de overheidssdienst. Indien dat instanties of organisaties betreft, waarvan de werkzaamheden raakvlakken hebben met de activiteiten van een dergelijke dienst, kan dat tot gevolg hebben dat langs elkaar wordt gewerkt, en eventueel zelfs elkaars werkzaamheden worden doorkruist. Om dit te voorkomen zijn in vrijwel alle in democratische staten gestructureerde vormen van overleg, samenwerking en informatie-uitwisseling gecreëerd en daar wordt ook in het onderhavige ontwerp in voorzien. Het probleem van beperkte communicatielijnen naar andere sectoren van de overheid doet zich bij alle overheidssdiensten voor, maar het niet voorzien in dergelijke structuren kan ten aanzien van zéér gevoelige materie als die waarmee de VDA werkt, uitermate ongewenste repercussies

hebben. Vanwege het grote belang van het voorkómen van dergelijke gevolgen worden enkele overleg- en samenwerkingsrelaties dan ook uitdrukkelijk voorgeschreven.

In de eerste plaats betreft dat de samenwerking tussen de VDA en het openbaar ministerie. Beide instanties hebben hun eigen - wettelijk vastgelegde - taak, bevoegdheden en werkwijze. Die moeten ook gescheiden blijven, maar voor het optimaal functioneren van beide instanties is het wel uitermate wenselijk dat het Hoofd en de procureur-generaal regelmatig overleg met elkaar voeren, en dat zij onderling de gegevens uitwisselen die voor het wederzijdse functioneren van belang kunnen zijn. Dergelijke gegevens zullen immers regelmatig binnen beide organisaties op tafel komen.

Hiernaast bevat het ontwerp nog een verplichting tot regelmatig - al dan niet gezamenlijk - overleg tussen het Hoofd en de volgende functionarissen: de korpschef van politie, de hoofdofficier van justitie, de inspecteur der invoerrechten en accijnzen (als verantwoordelijke voor de douane-recherche) en de Directeur Openbare Orde en Veiligheid. Krijgen politie-, douane- of immigratieambtenaren de beschikking over gegevens waarvan zij moeten aanvoelen dat deze voor de VDA van belang kunnen zijn, dan zullen deze gegevens op grond van de bedoelde wetsbepaling via de met de leiding van die afdeling belaste ambtenaar doorgegeven worden aan het Hoofd. Het uitvoeren van deze taak valt door de gekozen wijze van formulering onder de werking van artikel 17, eerste lid, van de Landsverordening materieel ambtenarenrecht, op de niet-naleving waarvan voor de betrokken ambtenaren de sanctie van het toepassen van disciplinaire maatregelen staat.

Daar het waarschijnlijk is dat de VDA in sommige zaken naast de belangen van Aruba ook belangen van het Koninkrijk heeft te behartigen, is een goed en duurzaam contact met de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van Nederland en de Nederlandse Antillen uiteraard noodzakelijk. Samenwerking met zusterorganisaties in het buitenland zal voor het succesvol opereren van de VDA vaak eveneens van groot belang zijn. Ook deze vormen van samenwerking vinden in het ontwerp een wettelijke verankering.

2.9. Toezicht en klachtenbehandeling

Evenals voor elk ander onderdeel van het overheidsapparaat geldt ook voor een inlichtingen- en veiligheidsdienst het beginsel van de parlementaire verantwoordelijkheid. In casu is in het ontwerp voorzien in een verantwoordingsplicht voor de minister van Algemene Zaken en de minister van Justitie en Publieke Werken, voor de activiteiten van de VDA. De aard van de werkzaamheden van de VDA brengt echter met zich dat daarover gemeenlijk geen gedetailleerde publieke verantwoording kan worden afgelegd. In een democratische samenleving als de onze is het echter noodzakelijk dat ook een inlichtingen- en veiligheidsdienst en de voor die organisatie verantwoordelijke minister(s) aan een effectieve controle kunnen worden onderworpen. Met het oog daarop wordt in het onderhavige ontwerp voorgesteld om, naast het algemene parlementaire toezicht en het begrotingstoezicht, een additioneel controlemechanisme in het leven te roepen in de vorm van een commissie van toezicht, die specifiek belast is met het uitvoeren van controle op de wijze van taak(en) bevoegdheids)uitoefening door de VDA.

Om een dergelijke belangrijke en zware taak naar behoren te kunnen verrichten is het voor de regering zonneklaar dat een dergelijke controlemechanisme gezaghebbend dient te zijn en geheel onafhankelijk van de regering moet kunnen opereren. Daarom wordt voorgesteld een toezichthoudende commissie in het leven te roepen, die bestaat uit een (oud) rechter, aangewezen door de president van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba en twee zgn. qualitate qua leden, te weten de voorzitter van de zgn. Bezwaaraadviescommissie en de voorzitter van de Staten.

De onafhankelijkheid van deze commissie van toezicht, verder aan te duiden als de Commissie, komt bovendien tot uitdrukking, doordat het ontwerp haar de bevoegdheid toekent om zowel op verzoek van de Minister als op eigen initiatief een onderzoek in te stellen naar de wijze waarop de VDA in een concreet geval heeft gefunctioneerd. De Commissie wordt ingevolge het ontwerp bovendien bevoegd gemaakt om van de VDA en alle andere overheidsinstanties alle gewenste inlichtingen te ontvangen en toegang te verkrijgen tot de door die

organisatie verzamelde gegevens. Geen enkele ambtenaar bij geen enkele overheidsdienst van het Land Aruba heeft dus ter zake van de taak van de Commissie een geheimhoudingsplicht.

Van elk onderzoek brengt de Commissie aan de beide ministers een rapport uit, waarin zij haar bevindingen weergeeft en eventueel aanbevelingen doet. Uiteraard is ook de commissie gehouden tot geheimhouding van vertrouwelijke gegevens op straffe van overtreding van de artikelen 104 of 104a van het Wetboek van Strafrecht van Aruba (zie verder onder § 2.10). De samenstelling van de Commissie staat er naar het oordeel van de regering echter borg voor dat het onafhankelijk oordeel van de Commissie het nodige gewicht heeft.

Voor de goede orde zij vermeld dat de formuleringen van de desbetreffende artikelen van het ontwerp niet met zich brengen dat adviezen van de Commissie unaniem behoeven te zijn om te kunnen worden uitgebracht, noch dat de Commissie steeds een unaniem oordeel behoeft te hebben over het al dan niet uitoefenen van de haar toegekende bevoegdheden. Door de afwezigheid van wettelijke bepalingen daaromtrent wordt dit een aangelegenheid waaromtrent de Commissie zelf oordeelt, al dan niet op basis van een door haar zelf vast te stellen reglement van orde.

Voorgesteld wordt de Commissie tevens de functie te geven van instantie waar burgers terecht kunnen met klachten over onrechtmatig optreden van de VDA. Door de ruime bevoegdheden die de Commissie heeft, is een effectieve behandeling van serieuze klachten verzekerd.

De Commissie fungeert overigens niet als rechterlijk orgaan: zij onderzoekt alleen de klacht, bepaalt haar oordeel daarover en doet de eerste twee ondergetekenden, zo nodig, aanbevelingen voor naar aanleiding van de klacht te treffen maatregelen. De klager wordt van het oordeel van de Commissie in kennis gesteld, maar de eindbeslissing over de klacht blijft vanzelfsprekend berusten bij de twee bedoelde ministers. In artikel 26, tweede lid, wordt aan de Commissie overigens nog een bijzondere taak toebedeeld, nl. het fungeren als bezwaaradviescommissie als bedoeld in de Landsverordening administratieve rechtspraak (AB 1993 no. 45). In de artikelswijze toelichting wordt op deze bijzondere taak nog nader ingegaan.

2.10. Geheimhouding

Het spreekt naar het oordeel van de regering voor zich dat de verzekering van de - ingevolge de artikelen 104 en 104a van het Wetboek van Strafrecht van Aruba (AB 1990 nr. GT 50) op een ieder rustende - geheimhoudingsverplichting ten aanzien van staatsveiligheidsgegevens zoals die bij het werk van de VDA aan de dag treden, aldaar een zwaarder accent heeft dan bij overheidsdiensten in het algemeen; overigens geldt voor ambtenaren, naast voormeld artikel 104 van het Wetboek van Strafvordering van Aruba, ook de bijzondere verplichting van artikel 62 van de Landsverordening materieel ambtenarenrecht. Edoch, zonder een hoog niveau van geheimhouding kan een inlichtingen- en veiligheidsdienst in ieder geval niet doeltreffend functioneren. Op het Hoofd rust derhalve een bijzondere verantwoordelijkheid. Hij moet zorg dragen voor een effectieve bescherming tegen bekendmaking van alle onder de VDA berustende gegevens en van de bronnen waaruit die gegevens afkomstig zijn; direct daarmee verbonden is bovendien zijn verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de personen die bij het verzamelen van gegevens betrokken zijn.

Daarnaast geldt voor allen die op de een of andere wijze bij de werkzaamheden van de VDA betrokken zijn, de verplichting tot geheimhouding van de gegevens waarover men in het kader van dat werk de beschikking krijgt, en waarvan men moet beseffen dat deze geheim moeten blijven. Indien derhalve een medewerker van de VDA als getuige of deskundige wordt opgeroepen in een rechtszaak, dan zal deze zijn geheimhoudingsplicht in acht dienen te nemen, tenzij de Minister hem daarvan uitdrukkelijk heeft ontheven.

Voor een doeltreffende geheimhouding is het wenselijk dat er beveiligingsregels gesteld worden, die in acht moeten worden genomen door onderdelen van de overheid en door haar werknemers, indien deze met vertrouwelijke of geheime stukken in aanraking komen. In het ontwerp is voorgeschreven dat dergelijke regels door de Minister worden vastgesteld.

Voor de goede orde zij in dit verband nog gewezen op het informatierecht van de Staten. De VDA is een onderdeel van het

overheidsapparaat en dus hebben de Staten ook ten aanzien van de taakuitvoering door deze dienst ten principale een controlerende taak, al moeten daaraan naar het oordeel van de regering enige beperkingen worden verbonden. Met het oog op deze controlerende taak van de Staten wordt aan de beide met verantwoordelijkheid beklede ministers de plicht opgelegd de Staten jaarlijks een verslag van de werkzaamheden van de VDA te doen toekomen. Deze bepaling, gekoppeld aan het overigens van toepassing blijven van de voorschriften van de Comptabiliteitsverordening 1989 (AB 1989 no. 72) ter zake van de aanbidding van begrotingen beogen de staatsrechtelijke rol van de Staten te waarborgen. In beide kaders heeft het parlement immers de gelegenheid zowel de Minister op de hoogte van de kosten die hij op zijn begroting ten behoeve van de VDA denkt te zullen maken, aan te spreken, alsook hem én de minister van Justitie en Publieke Werken op de feitelijke taakuitvoering. Daarbij zij overigens wel aangetekend dat van deze beide ministers - in verband met het openbare karakter van de begrotingsbehandeling - niet verwacht kan worden dat zij een diepgaand inzicht zullen kunnen geven in concrete activiteiten van de VDA in het verleden of de toekomst.

Tenslotte zij ook nog gewezen op de betrokkenheid van de voorzitter van de Staten bij de Commissie en de voorzitter van de Algemene Rekenkamer van Aruba bij de doelmatigheids- en rechtmatigheidscontrole op de uitgaven van de VDA als bewijs van het feit dat de regering gestreefd heeft naar een evenwicht tussen de belangen van de regering bij een goed functionerende veiligheidsdienst en van de Staten bij controle op de regering en de aan haar ondergeschikte overheidsorganisaties.

§ 3. De opzet van het ontwerp

Het onderhavige ontwerp heeft een grotere omvang dan het huidige - uit zeventien artikelen bestaande - Landsbesluit Veiligheidsdienst. Om de toegankelijkheid van de regeling te bevorderen, zijn de artikelen over negen paragrafen verdeeld. Ondanks de toegenomen omvang dient toch een aantal onderwerpen nog in nadere regelgeving verder uitgewerkt te worden. In de daarvoor in aanmerking komende

gevallen is een opdracht daartoe aan de regering gegeven, naast een in artikel 37 opgenomen algemene delegatiebepaling, die het stellen van andere uitvoeringsregels bij of krachtens landsbesluit, houdende algemene maatregelen, mogelijk maakt. Het ligt overigens in de bedoeling de nadere regels tot het opstellen waarvan de regering verplicht wordt, zoveel mogelijk samen te brengen in één nieuw Landsbesluit Veiligheidsdienst Aruba, dat tegelijk met het onderhavige ontwerp in werking zal moeten treden.

De meeste in het huidige Landsbesluit Veiligheidsdienst voorkomende bepalingen zijn in gewijzigde vorm ook in het ontwerp terug te vinden; slechts voor enkele bepalingen is dat niet het geval. Zo kunnen de bepalingen over benoeming e.d. en over eedsaflegging (vide de artt. 4 en 5 van dat landsbesluit) vervallen, omdat de Landsverordening materieel ambtenarenrecht hierin al uitputtend voorziet, terwijl aan de bepaling die het mogelijk maakt politieambtenaren werkzaamheden te doen verrichten voor de VDA (vide art. 13 van het landsbesluit) op grond van de in de afgelopen jaren opgedane ervaringen niet langer behoefte bestaat.

Tenslotte is ook de bestaande regeling inzake het stellen van reisbeperkingen aan het personeel van de dienst (vide art. 14 van het meergenoemde landsbesluit) niet overgenomen, omdat er in het huidige tijdsgewricht onvoldoende reden is deze inperking van de bewegingsvrijheid van ambtenaren te handhaven.

§ 4. Financiële consequenties

Aan het invoeren van het onderhavige ontwerp zullen geen extra kosten verbonden zijn, omdat alle daarin opgenomen bepalingen met financiële consequenties in de praktijk reeds bestonden, zij het (soms) zonder uitdrukkelijke wettelijke basis. De begroting van de VDA behoeft derhalve met het oog daarop geen wijziging te ondergaan, hoewel het - zoals in § 1 van deze memorie reeds werd opgemerkt - ook zonder het onderhavige ontwerp reeds wenselijk is geoordeeld extra middelen op te voeren ten behoeve van een kwalitatieve verbetering van het personeel en het materieel van de VDA, opdat gewaarborgd zij dat deze dienst de hem wettelijk opgedragen taken

adequaat kan vervullen. Een verbetering van de materiele voorzieningen van deze dienst kan er overigens ook toe bijdragen dat de noodzaak tot toepassing van een “zwaar” inlichtingenmiddel als de telefoontap of de schending om het briefgeheim, zou kunnen verminderen.

§ 5. Artikelsgewijze toelichting

In aanvulling op de algemene beschouwingen in § 1 en § 2 van deze memorie is het wenselijk geacht ten aanzien van de afzonderlijke artikelen van het ontwerp nog een nadere toelichting te geven.

Ad artikel 1

Zoals te doen gebruikelijk bij landsverordeningen bevat het eerste artikel van het ontwerp een aantal definities van begrippen die daarin herhaalde malen terugkeren.

Ad artikel 2

In de beknopt geformuleerde algemene doelstelling van de VDA in het eerste lid van dit artikel wordt naar het oordeel van de regering duidelijk gemaakt dat de activiteiten van deze dienst gericht zijn op de essentiële belangen die de grondslagen van het Arubaanse staatsbestel raken, zowel als autonoom land binnen het Koninkrijk én als onderdeel van het Koninkrijk raken. Het behartigen van de nationale veiligheid is in principe een landstaak, doch bij sommige inbreuken op die veiligheid zullen echter ook de belangen van het Koninkrijk als geheel in het geding kunnen zijn. Ingevolge artikel 41, tweede lid, van het Statuut voor het Koninkrijk zijn immers de belangen daarvan mede een voorwerp van zorg voor de afzonderlijke delen daarvan. De verbondenheid binnen het Koninkrijk brengt om die reden met zich dat de VDA niet alleen de iure, maar ook de facto acht slaat op zich in Aruba manifesterende risico's die de rechtsorde van het Koninkrijk als geheel bedreigen.

Zoals in § 2 van de algemene toelichting reeds werd uiteengezet, is in het tweede lid voorzien in een primaire verantwoordelijk-

heid van de minister van Algemene Zaken én voor de dienst als organisatie én voor haar optreden, naast een medeverantwoordelijkheid van de minister, belast met justitiële aangelegenheden voor alleen het laatstgenoemde aspect. Dit brengt met zich dat opdrachten aan het Hoofd van de VDA, tenzij de wet zelf expliciet van een gezamenlijke verantwoordelijkheid rept, uitsluitend door de eerstondertekende minister zullen worden gegeven.

Ad artikel 3

Het eerste lid van dit artikel bevat de - uit de doelstelling voortvloeiende - taakopdracht van de VDA; die taakstelling heeft als belangrijkste element dat het de staatsrechtelijke positie van de VDA afperkt, nl. dat die dienst te allen tijde binnen de grenzen van de wet dient te functioneren.

Het tweede lid van dit artikel geeft een - niet limitatief bedoelde - opsomming van werkzaamheden van de VDA. Die in onderdeel a verwijzen naar de doelstelling.

De in onderdeel b vermelde werkzaamheden zijn beknopter geformuleerd dan in het bestaande landsbesluit geschiedt, omdat in § 4 van het onderhavige ontwerp het verrichten van veiligheidsonderzoeken nader wordt geregeld.

In onderdeel c zijn de veiligheidsbevorderende activiteiten van de VDA - door een verwijzing naar de in onderdeel a genoemde belangen - nauwkeuriger geformuleerd, dan nu het geval is. Het begrip "vitaal belang" wordt, evenals in onderdeel a, niet nader omschreven. De voor een bepaald beleidsterrein verantwoordelijke minister (of ministers) dienen te beslissen over de vraag, of en - zo ja - welke op hun gebied werkzame bedrijven en overheidsdiensten van cruciaal belang zijn voor de instandhouding van een normaal maatschappelijk leven. Indien ministers delen van de overheid - in de in de definitie bedoelde ruime zin - als zodanig betitelen, zal het overigens naar verwachting vooral gaan om objecten die een mogelijk doelwit vormen voor sabotage-activiteiten. De eerste ondergetekende stelt zich voor, na de inwerkingtreding van dit ontwerp, zijn ambtgenoten te verzoeken een dergelijke evaluatie uit te voeren.

Op grond van ervaringen in o.a. Nederland valt te verwachten dat in de navolgende sectoren een of meer aanwijzingen zullen plaatsvinden:

- onderdelen van de overheid die (in vreedetijd) een essentiële functie vervullen voor de paraatheid en geoefendheid van de krijgsmacht van het Koninkrijk;
- onderdelen van de overheid die substantieel bijdragen aan de eerste levensbehoeften van de bevolking (met name energie-, water- en voedselvoorziening, gezondheidszorg);
- onderdelen van de overheid die voor het bestuur en het maatschappelijk leven van wezenlijk belang zijn (met name communicatie, transport, dataverwerkingssystemen, noodzetelvoorzieningen en noodoproepfaciliteiten).

Als criterium voor het behoren tot de laatste drie categorieën zal naar verwachting - met name gelden de constatering dat die onderdelen niet binnen een acceptabele termijn vervangen kunnen worden. Voor de goede orde zij vermeld dat in Nederland bovendien als "vitaal" aangemerkt worden onderdelen van het bedrijfsleven met een verhoogd risico voor grootschalige rampen, waarbij het maatschappelijk leven wordt ontwricht; dat is b.v. het geval bij kerninstallaties en in de zgn. procesindustrie. Behalve de op de uiterste zuidoostpunt van ons eiland gelegen raffinaderij komen er evenwel in Aruba geen bedrijven of installaties voor, die een dergelijk bijzonder gevaar voor de maatschappij vormen.

Snelle maatschappelijke veranderingen - onder meer tot uitdrukking komend in toenemende informatisering, concentratie van financiële systemen en de druk op de integriteit van het openbaar bestuur - zullen het overigens noodzakelijk maken dat in overleg met de desbetreffende ministers periodiek wordt nagegaan, of als zodanig aangewezen onderdelen van de overheid nog als vitaal kunnen worden beschouwd, terwijl voorts regelmatig zal moeten worden gezien, of nieuwe onderdelen (en wellicht ook andere privaatrechtelijke ondernemingen) als vitaal aangeduid dienen te worden.

De maatregelen die de VDA ingevolge onderdeel c van het tweede lid zal moeten voorbereiden, zullen overigens uitgevoerd worden in het kader van de Landsverordening bescherming staatsgeheimen (AB 1996 no. GT 32), die in een aparte landsverordening aangevuld zal worden met een daartoe strekkend nieuw artikel.

Het derde lid verplicht de met de leiding van de VDA belaste ambtenaar, verder aan te duiden als het Hoofd, tot een actieve rol bij het realiseren van de ministeriële verantwoordelijkheid. Gelet op het gevoelige karakter van de werkzaamheden van de dienst, behoort de ministeriële verantwoordelijkheid in zijn volle omvang te kunnen bestaan. Dat betekent dat de verantwoordelijke ministers niet gespeend mogen blijven van de daarvoor benodigde informatie. Zij behoren immers te allen tijde in staat te zijn om - indien nodig - terstond te kunnen bijsturen op momenten dat zij menen dat hun verantwoordelijkheid in het gedrag komt als gevolg van activiteiten van de VDA.

Ad artikel 4

In het eerste lid van dit artikel is in algemene zin de bevoegdheid van de VDA vastgelegd om gegevens te verzamelen; dit kunnen zowel persoonsgegevens als andere gegevens zijn.

Het verzamelen van gegevens - het kwam hiervoor in § 2.4 reeds aan de orde - moet echter altijd verband houden met de bij landsverordening aan de VDA opgedragen taken. De bedoelde activiteit moet bovendien op een (wettelijk toegestaan) doel gericht te zijn; met dit laatste wordt beoogd te voorkomen dat ongericht gegevens worden verzameld, zonder dat het specifieke nut daarvan tevoren voldoende vaststaat.

Buiten kijf dient naar het oordeel van de regering in ieder geval te staan dat het personeel van de VDA te allen tijde bevoegd is burgers (waaronder ook ambtenaren kunnen vallen) om informatie te vragen; daartoe strekt het tweede lid. Een algemeen geldende verplichting voor hen tot antwoorden is daarin echter niet neergelegd.

Het derde lid regelt het verkrijgen van informatie binnen de overheidsorganisatie. In principe bestaat hier een antwoordplicht voor de overheidsdienaren. Indien evenwel het Hoofd het denkbaar acht dat een dienst met een expliciet geformuleerde geheimhoudingsplicht jegens derden (zoals het MOT of de Inspectie der belastingen) informatie bezit, die voor een juiste taakvervulling van de VDA van belang is, dan kan hij het desbetreffende diensthoofd benaderen met

een verzoek om informatie. Dat diensthoofd zal dat verzoek vanzelfsprekend niet zonder meer mogen honoreren, gelet op de aan de specifieke geheimhoudingsbepaling voor die dienst, maar hij zal het verzoek ook niet, onder verwijzing naar die geheimhoudingsplicht, mogen weigeren; in beide gevallen is er sprake van plichtsverzuim en zal disciplinair tegen hem kunnen worden opgetreden. In geval van een zodanig verzoek behoort het diensthoofd de belangen van de privacy bescherming van de door hem beheerde gegevens af te wegen tegen het belang van een goede vervulling van de taken van de VDA en hij zal aan de hand daarvan aan het Hoofd een of meer gegevens dienen te verschaffen. De verstrekking zal steeds alleen de werkelijk voor de VDA noodzakelijke gegevens omvatten, niet minder maar ook niet meer. De geheimhoudingsplicht ten aanzien van die gegevens voor de desbetreffende dienst geldt vervolgens ten minste in gelijke mate voor de VDA: die gegevens zijn dan VDA-gegevens en daarvoor geldt een vergelijkbare geheimhoudingsplicht (vide artikel 29).

In het vierde lid wordt aan het personeel de verplichting opgelegd tot brondocumentatie. Bij het verzamelen van gegevens is de kwaliteit (= de betrouwbaarheid) daarvan nl. van groot belang voor de daarop te baseren beslissingen vanwege het effect dat het gebruik van de gegevens kan hebben voor de personen en organisaties, op wie zij betrekking hebben. Die kwaliteit kan verschillend zijn, al naar gelang de bron waaruit de gegevens zijn verkregen. Daarom wordt in dit artikel voorgeschreven dat bij de vastlegging van gegevens ook opgenomen moet worden, aan welk document of andere bron de gegevens zijn ontleend. Desgewenst kan daaraan bovendien een door de VDA bijzondere codering inzake de betrouwbaarheid van de gegevens worden toegevoegd.

Ad artikel 5

In het eerste lid van dit artikel wordt gepreciseerd, ten aanzien van welke categorieën van personen de VDA bevoegd is persoonsgegevens te verzamelen. De daarin opgenomen opsomming heeft een limitatief karakter, terwijl de omschrijvingen in de onderdelen a en b corresponderen met de in artikel 3, tweede lid, onderdelen a en b, vermelde

werkzaamheden van deze dienst.

Ten aanzien van de onderdeel d genoemde categorie personen wordt er overigens nog op gewezen dat de VDA geen algemene bevoegdheid bezit om gegevens te verstrekken aan inlichtingen- of veiligheidsdiensten buiten Aruba. Het Hoofd kan daartoe alleen overgaan, indien hij daartoe volgens artikel 11, eerste lid, van het ontwerp door de twee daarbedoelde ministers gemachtigd is.

Bij de personen, bedoeld in onderdeel e, dient bijvoorbeeld gedacht te worden aan echtgenoten of kinderen van in de voorafgaande categorieën genoemde personen of aan anderen met wie zij een nauwe relatie onderhouden.

Uit het tweede lid volgt dat het verzamelen van gegevens over een persoon, enkel en alleen vanwege het feit dat deze voldoet aan bepaalde kenmerken van godsdienst, levensovertuiging, ras, gezondheid of seksualiteit, niet mag plaatsvinden. Het gaat hierbij immers om zeer privacy-gevoelige gegevens, waarbij de strekking van artikel I.1 van de Staatsregeling een rol speelt.

Het kan echter soms onvermijdelijk zijn een of meer van deze gegevens vast te leggen in aanvulling op de verzameling van andere gegevens. Dat is bij voorbeeld het geval als personen staatsgevaarlijke activiteiten ontplooiën met een beroep op hun godsdienstige overtuiging. De gebeurtenissen gedurende de afgelopen decade(n) in o.a. Kosovo, Noord-Ierland en Algerije wijzen uit dat een dergelijk gedrag niet ondenkbaar is, zodat de regering het wenselijk acht in zodanige gevallen te kunnen afwijken van de hoofdregel.

Ad artikel 6

De medewerkers van de VDA behoren naar het oordeel van de regering - mede met het oog op het kunnen toepassen van de disciplinaire bevoegdheden van de LMA - ambtenaar te zijn. Aldus wordt vastgelegd in het eerste lid. Voor de goede orde zij opgemerkt dat er verschil bestaat tussen personen die als ambtenaar bij de VDA werken, en degenen die (b.v. als informant of als lid van een zgn. volgploeg) voor de VDA werken; de laatsten vallen vanzelfsprekend niet onder dit lid.

De tweede volzin van het eerste lid heeft ten doel om - nu twee

ministers bevoegdheden hebben c.q. verantwoordelijkheid dragen ter zake van de VDA - duidelijk te maken dat de personele aangelegenheden van het VDA behartigd worden door de eerste ondertekenaar.

Gelet op de taakstelling van de VDA behoort het personeel geen bevoegdheid tot opsporing van strafbare feiten te hebben. Die constatering is op zich niet schokkend, want zij vormt een continuering van de bestaande situatie; maar tot dusver is die situatie nergens wettelijk vastgelegd. De regering heeft het nu evenwel wenselijk geacht om deze regel expliciet in een landsverordening vast te leggen en daarmee het principiële onderscheid tussen de inlichtingentaak van de VDA en de opsporingstaak van politie en openbaar ministerie volstrekt duidelijk af te bakenen; daartoe strekt het tweede lid van het onderhavige artikel. Het beoogt duidelijk te maken dat, ook als een ambtenaar van de VDA opsporingsbevoegdheid heeft (of krijgt), die bevoegdheid geen rechtsgevolgen heeft, omdat de absolute formulering van dit lid voorkomt dat het openbaar ministerie een procesverbaal van de betrokken ambtenaar mag gebruiken. Bovendien legt het de Minister impliciet de verplichting op er zoveel mogelijk voor zorg te dragen dat een VDA-ambtenaar, na zijn benoeming bij die dienst, zijn eventueel reeds bestaande opsporingsbevoegdheid opgeeft en een nieuwe aanwijzing moet zien te voorkomen. Er is op dit punt geen plicht aan het personeel zelf opgelegd, omdat dat een benoeming of aanstelling als vorenbedoeld, niet in de hand heeft; die komt in beide gevallen immers tot stand door een eenzijdige rechtshandeling van de regering, te weten een landsbesluit.

Zoals uit het - hierna te bespreken - artikel 7 blijkt, mag de VDA bij het verzamelen van gegevens onder bepaalde omstandigheden middelen hanteren, die in het onderling verkeer tussen burgers niet zijn toegestaan. Maar in verband daarmee is in het derde lid uitdrukkelijk opgenomen, dat de personeelsleden van de VDA zich ervan bewust behoren te zijn dat de regering hen steeds ambtelijk (d.w.z. disciplinair) ter verantwoording zal roepen, indien zij - onverhoopt - mochten blijken gehandeld te hebben in strijd met hun ambtsplichten. Daartoe behoren ook negatieve plichten als die, bedoeld in onderdeel h op pagina 8 van deze memorie.

Ad artikel 7

In het eerste lid van dit artikel wordt een opsomming gegeven van de bijzondere middelen die de VDA kan toepassen bij het verzamelen van gegevens. Het bijzondere is in de eerste plaats hierin gelegen dat gebruikmaking van deze middelen leidt of kan leiden tot een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de personen op wie ze gericht zijn, met name indien het redelijk is om aan te nemen dat de betrokken burgers terzake een privacy-verwachting mogen koesteren. Met het oog hierop is dit gebruik dan ook gebonden aan bepaalde, in de leden van dit en het volgende artikel nauwkeurig omschreven, voorwaarden dan wel voorschriften.

De opsomming in het eerste lid heeft in principe een limitatief karakter, met dien verstande dat artikel 9, eerste lid, nog een mogelijkheid biedt om in bijzondere omstandigheden van thans niet voorziene middelen gebruik te maken; voor de reden daarvoor zij verwezen naar de toelichting op dat artikel.

Ten aanzien van de afzonderlijke, in de onderdelen van het eerste lid van het onderhavige artikel beschreven, middelen zij het volgende vermeld.

- **Onderdeel a**

Bij de hierbedoelde observatie moet onderscheid worden gemaakt tussen statische en dynamische observatie. Statische observatie (in dit onderdeel geregeld) vindt plaats vanuit een min of meer vast waarnemingspunt, terwijl dynamische observatie (vide onderdeel b) daarentegen plaatsvindt door het actief volgen en daarbij gadeslaan van personen. Zowel bij de observatie (het feitelijke waarnemen) als bij de vastlegging van gegevens kan gebruik gemaakt worden van observatie- en registratiemiddelen. Wat de observatiemiddelen betreft, moet daarbij in het bijzonder worden gedacht aan optische hulpmiddelen zoals bijvoorbeeld verre- of nachtkijkers. Het vastleggen van gegevens zal gemeenlijk geschieden met toepassing van foto- en video- apparatuur.

- **Onderdeel b**

Dynamische observatie - d.w.z. het volgen van personen of zaken - kan plaats vinden door het feitelijk (in persoon) volgen, maar kan ook geschieden met behulp van volg- en plaatsbepa-

lingsapparatuur. Bij dat laatste moet met name gedacht worden aan de toepassing van een aan een persoon of zaak (zoals een auto) aangebracht zgn. peilbaken; het opslaan van gegevens kan bestaan uit het opnemen - b.v. door middel van een richtmicrofoon - van gesprekken.

- Onderdeel c

De in dit onderdeel bedoelde personen plegen te worden aan-geduid als "agenten". Dit zijn natuurlijke personen die doelbewust worden aangeworven en vervolgens ingezet om voor de VDA gegevens te verzamelen. Het kan daarbij zowel om ambtenaren gaan als om buiten de overheid werkzame personen. De taak van een agent van de VDA is primair om jegens een persoon of in een organisatie, die de aandacht van deze dienst heeft, een informatiepositie te verwerven. De inzet van een dergelijke persoon geschiedt onder verantwoordelijkheid en instructie van het Hoofd.

Bij de inzet van agenten zal het in sommige gevallen noodzakelijk zijn dat de betrokken persoon opereert onder de dekmantel van een aangenomen identiteit (b.v. een valse naam) of hoedanigheid (b.v. door zich voor te doen als lid van een bepaalde beroepsgroep). De regering acht het wenselijk dat deze mogelijkheid uitdrukkelijk wordt vermeld ten einde mogelijke toekomstige vragen naar de basis voor de bevoegdheid daartoe te voorkomen.

- Onderdeel d

Tot de in dit onderdeel genoemde besloten plaatsen behoren niet alleen loodsen en andere bedrijfsgebouwen, maar ook woningen. De bevoegdheid om woningen zonder de uitdrukkelijke toestemming van de bewoner te betreden is evenwel in artikel I.17 van de Staatsregeling van Aruba uitputtend geregeld; voor een beschrijving van de consequenties van dat artikel moge worden verwezen naar de toelichting op artikel 10, eerste lid, van het ontwerp.

De bevoegdheid om besloten plaatsen te betreden kan overigens - en zal ook in vele gevallen - worden uitgeoefend in combinatie met andere middelen, zoals het plaatsen van observatie- en registratiemiddelen, van plaatsbepalingsapparatuur en van microfoons.

- Onderdeel e

Het is door de regering wenselijk geoordeeld - in verband met daarop betrekking hebbende jurisprudentie - om het openen en

onderzoeken van gesloten voorwerpen als een apart bijzo... inlichtingenmiddel te bestempelen en niet te doen vallen onder de werking van onderdeel d. Bij het doorzoeken van gesloten voorwerpen moet gedacht worden aan het openen en vervolgens feitelijk doorzoeken van koffers, containers e.d. Bij de uitoefening van deze bevoegdheden mag, zo nodig - nu het ontwerp daaromtrent geen uitdrukkelijke beperkingen bevat -, gebruik worden gemaakt van technische hulpmiddelen, zoals röntgen- en infraroodapparatuur.

- Onderdeel f

De bevoegdheid van de VDA tot het afluisteren van telefoongesprekken en het opnemen van gegevensverkeer (de zgn. veiligheidstap) is thans in de vorm van een strafuitsluitingsgrond neergelegd in de artikelen 145a-145c van het Wetboek van Strafrecht van Aruba (AB 1991 no. GT 50). Het ligt, gelet op het doel van het onderhavige ontwerp, voor de hand deze bevoegdheid nu een plaats te geven in dit artikel, dat de bijzondere inlichtingenmiddelen regelt; de genoemde artikelen 145a tot en met 145c zullen in een binnen afzienbare tijd aan te bieden ontwerp-landsverordening worden geschrapt.

Voor de goede orde zij te dezer plaatse nog uitdrukkelijk vermeld dat het lezen van berichten voor burgers op het zgn. Internet, ook als deze versleuteld zijn, door de regering niet wordt beschouwd als het gebruik maken van de middelen, bedoeld in dit onderdeel f (of onderdeel d), omdat ten aanzien van het gebruik van het Internet voor gegevensoverdracht - in tegenstelling tot die via brieven of telefoongesprekken - geen redelijke verwachting op privacy kan bestaan; vele zgn. service-providers wijzen daar hun gebruikers zelf al op. Het gebruik maken van het Internet is in dat opzicht te vergelijken met het op de openbare weg converseren met een derde: ook een dergelijk gesprek mag zonder meer met het blote oor door een ieder en dus ook door meelopende VDA-medewerkers worden afgeluisterd.

Ten aanzien van het tweede lid zij vermeld dat het voor een goede taakvervulling door de VDA noodzakelijk kan zijn dat door derzelve personeel ook een inbreuk gemaakt kan worden op het briefgeheim als bedoeld in artikel I.18, eerste lid, van de Staatsrege-

ling van Aruba. Artikel 10, tweede lid, van het ontwerp regelt te dezer zake het een en ander vanuit bevoegdheidsoogpunt, doch in het onderhavige onderdeel gaat het alleen om de vaststelling dat het openen van brieven een bijzonder inlichtingenmiddel is, evenals het in elektronische (=computer)bestanden "kijken", tenzij via openbare telefoonlijnen of het Internet toegang tot die computer werd verkregen.

Het derde lid van het onderhavige artikel geeft een extra beperking aan de toepassing van de in het eerste lid genoemde bijzondere inlichtingenmiddelen. Het stelt nl. dat daarvan alleen gebruik gemaakt mag worden, indien de daarmee beoogde verzameling van gegevens niet of niet tijdig kan geschieden door raadpleging van voor een ieder toegankelijke informatiebronnen of door gebruikmaking van het informatierecht van de dienst bij andere overheidsinstanties. Uit deze bepaling volgt nogmaals - en naar het oordeel van de regering ondubbelzinnig - dat de inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen een uitzonderingskarakter heeft. Bij een groot deel van het inlichtingenwerk van VDA behoeft van die middelen geen gebruik te worden gemaakt en dan is dat gebruik dus ook niet toegestaan; dit is het subsidiariteitsbeginsel. Hoewel die niet met zoveel woorden in het ontwerp wordt gesteld, acht de regering in principe ten aanzien van bijzondere inlichtingenmiddelen ook het proportionaliteitsbeginsel van toepassing, d.w.z. het principe dat niet gebruikt gemaakt wordt van een "zwaarder" middel als een "lichter" middel ook succes zou kunnen hebben. Het probleem in casu is evenwel dat geen duidelijke rangorde in zwaarte van de bijzondere inlichtingenmiddelen kan worden vastgesteld.

De toepasselijkheid van het proportionaliteitsbeginsel brengt echter ook met zich dat door de VDA geen combinatie van bijzondere inlichtingenmiddelen wordt gebruikt als met een enkel middel kan worden volstaan. Het vermelden hiervan acht de regering zeer belangrijk, gelet op de consequenties voor de burger bij toepassing van deze middelen.

De in het vierde lid neergelegde eis van verslaglegging van de toepassing van bijzondere inlichtingenmiddelen is met het oog op de controleerbaarheid van de activiteiten van de VDA van groot belang. Zo kunnen deze verslagen worden ingezien door de commissie van

toezicht, indien er aanleiding voor bijzondere controle bestaat, dan wel in verband met het opstellen van het jaarverslag van deze commissie.

Ad artikel 8

Het eerste lid van dit artikel beoogt een bijzondere waarborg te bieden bij de toepassing van een drietal bijzondere inlichtingenmiddelen door die aan de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Hoofd te binden. De formulering brengt met zich dat het Hoofd deze middelen te allen tijde zelf kan toepassen; voor hem behoeft naar het oordeel van de regering geen bijzondere garantie tegen misbruik te worden vastgelegd, gelet op de verantwoordelijkheid die hij al heeft voor het totale functioneren van de VDA. Overigens zij nog wel geconstateerd dat de bedoelde waarborg er niet alleen is ten behoeve van de burger (doordat verwacht wordt dat het personeel van de VDA daardoor niet al te snel voor het gebruik van deze middelen zal kiezen), maar dat zij - gelet op de inzet van agenten en het oprichten van rechtspersonen verbonden kosten - ook een comptabel doel dient (het Hoofd dient immers de begroting van zijn dienst te bewaken). Het wordt door de regering niet wenselijk geacht dat de Dienst gebruik maakt van personen tegen wie een strafrechtelijk onderzoek loopt, of die veroordeeld zijn, maar op wier hoger beroep of cassatieverzoek nog niet onherroepelijk is beslist. De informatie van dergelijke personen zal immers allicht enigermate kan beïnvloed zijn door dit onderzoek of die veroordeling en daardoor niet - althans minder - waardevol (=betrouwbaar) zijn.

Wat betreft de in het tweede lid neergelegde procedurele voorschriften voor toepassing van de bijzondere inlichtingenmiddelen, genoemd in artikel 7, eerste lid, onderdelen d, e, en f, zij allereerst vermeld dat in het algemeen geldt dat de beide genoemde ministers altijd (politiek) verantwoordelijk zijn voor het inzetten van bijzondere inlichtingenmiddelen. De informatieplicht van het Hoofd jegens die ministers (vide artikel 3, derde lid) brengt dan ook met zich dat de eerste in daarvoor in aanmerking komende gevallen deze ministers van een dergelijke inzet in kennis stelt.

Naast deze algemene verplichting geldt voor de toepassing van de middelen die de persoonlijke levenssfeer van burgers het meest raken,

een zwaardere procedure. In die gevallen dient het Hoofd voor elk concreet geval toestemming te vragen aan de beide ministers en van de toestemming mededeling te doen aan de Commissie. Zulks wordt wenselijk geacht voor het betreden en onderzoeken van verboden plaatsen, het openen en onderzoeken van gesloten voorwerpen, het aftappen van telefoons of andere vormen van communicatie, het afluisteren van gesprekken en het openen van brieven e.d.

Het in kennis stellen van de Commissie bij de toestemming om enkele bijzondere inlichtingenmiddelen te gebruiken zal overigens de plaats in gaan nemen van de nu in het Wetboek van Strafrecht van Aruba voorziene medewerking van andere ministers bij de bevoegdheidsverlening tot het gebruik van de veiligheidstap. De reden daarvoor is daarin gelegen, dat de regering van oordeel is dat de twee voor het optreden van de dienst verantwoordelijke ministers het beste kunnen beoordelen, of de door het Hoofd gevraagde machtiging mag worden verleend. Aangezien het hier gaat om een bestuurlijke beslissing - de ministers dienen de grondrechten van de betrokken af te wegen tegen het algemene (of Lands)belang - is inschakeling vooraf van de procureur-generaal en de rechter-commissaris (zoals dat tot nu toe vereist is) uit een oogpunt van een zuivere verdeling van verantwoordelijkheden en het dragen daarvan staatsrechtelijk onjuist.

Ad artikel 9

De noodzaak om in de toekomst in bijzondere situaties nieuwe, niet in deze landsverordening voorziene, middelen toe te passen kan nimmer worden uitgesloten. Een tijdig en doeltreffend reageren van de VDA op bepaalde, de staatsveiligheid bedreigende, ontwikkelingen kan daartoe leiden. Het onderhavige artikel geeft aan, onder welke voorwaarden een dergelijke uitzondering kan worden gemaakt. Alsdan zal aan drie voorwaarden moeten zijn voldaan. In het eerste lid wordt allereerst geregeld dat toestemming van de beide genoemde ministers vereist is voor de inzet van het nieuwe middel, terwijl dat lid bovendien bepaalt dat de Commissie daarover geïnformeerd wordt.

Ten slotte zal ingevolge het tweede lid binnen een halfjaar bij de Staten een ontwerp-landsverordening moeten worden in-gediend, die ertoe strekt dat middel wettelijk - bij voorkeur door wijziging van

de onderhavige landsverordening - te regelen. Uit de beslissing over dit voorstel zal dan blijken, of en - zo ja - onder welke voorwaarden het middel ook in de toekomst door de VDA toegepast kan blijven worden.

Ad artikel 10

De in artikel 7, eerste lid, onderdeel d, genoemde bevoegdheid tot het betreden van besloten plaatsen kan ook woningen betreffen. In dat geval is artikel I.17 van de Staatsregeling van Aruba van toepassing. Op grond van het derde lid van dat artikel dient, mocht de wetgever inbreuken op het huisrecht willen toestaan, in een landsverordening uitdrukkelijk te worden bepaald:

- a. wie van de bevoegdheid om zonder de uitdrukkelijke toestemming van de bewoner een woning binnen te treden gebruik mag maken, en
- b. in welke gevallen het bezit van een rechterlijke machtiging niet nodig is, en
- c. dat (zo gewenst) de verplichting tot voorafgaande legitimatie, mededeling van het doel van het binnentreden en een spoedige verstrekking van een schriftelijk verslag van het binnentreden aan de bewoner niet van toepassing is.

Omdat de aard van een inlichtingen- en veiligheidsdienst met zich brengt dat zij in haar werkzaamheden niet behoort te worden belemmerd door een absoluut (want grondwettelijk vastgelegd) huisrecht, zijn de vorengenoemde aangelegenheden ten aanzien van de VDA expliciet vermeld in het eerste lid van het onderhavige artikel.

Overigens is - zij het theoretisch - mogelijk dat het hierboven onder c bedoelde verslag toch wordt opgemaakt en uitgereikt (maar dan niet binnen 2x24 uur) nl. bij toepassing van de uitzondering van de tweede volzin van dit lid.

Het tweede lid bepaalt, wie bevoegd is inbreuk te maken op het briefgeheim, neergelegd in artikel I.18, eerste lid, van de Staatsregeling van Aruba. De in dit artikel geregelde afwijking beoogt personeel van de VDA in staat te stellen post van tevoren bekende ontvangers of verzenders in te zien; de rechterlijke machtiging zal derhalve inhouden de naam van degene wiens aan hem gerichte en de verklaring dat de

door die persoon verzonden brieven door personeel van de VDA geopend en gelezen mogen worden. Het gebruik van het woord "of" in dit lid beoogt het dus mogelijk te maken dat de rechter één naam in zijn machtiging zal vermelden, waarna alle van die persoon uitgaande en aan hem gerichte persoonlijke post zal kunnen worden onderzocht.

Ad artikel 11

Gelet op de aard van de door de VDA verzamelde gegevens, is het vastleggen van een procedure voor de verstrekking van gegevens door deze dienst aan anderen van groot belang; daartoe strekt het onderhavige artikel. Het voorziet in een gesloten verstrekkingstelsel, dat wil zeggen dat verstrekking alleen mogelijk is, voor zover de onderhavige landsverordening daarin voorziet.

De activiteiten van de VDA hebben in hun kern tot doel de verantwoordelijke instanties tijdig te kunnen waarschuwen voor mogelijke bedreiging van de in artikel 2, eerste lid, genoemde fundamentele belangen. Die instanties dienen daartoe de nodige informatie te ontvangen. Uitgangspunt daarbij is dat gegevens worden verstrekt aan het orgaan dat bevoegd is tot het nemen van maatregelen om de in het geding zijnde belangen preventief te beschermen, dan wel tegen de bedoelde aantastingen repressief op te treden. Bij de verstrekking van persoonsgegevens die tot maatregelen tegen de betrokkene kunnen leiden, moet steeds worden afgewogen, of de verstrekking in het kader van een goede taakuitvoering nodig is.

Het eerste lid beperkt de kring van personen of instellingen, aan wie gegevens kunnen worden verstrekt, tot ministers, overheidsorganen of instanties en andere inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De verstrekking geschiedt door het Hoofd, maar hij moet daarbij beschikken over een machtiging van de beide genoemde ministers. Dit kan een algemene machtiging zijn om bepaalde categorieën van gegevens aan bepaalde instanties door te geven, maar ook een machtiging, betrekking hebbend op een eenmalige verstrekking van concrete informatie aan een persoon of instelling.

Bij de keuze van personen of instanties, waaraan gegevens worden verstrekt, zal altijd als maatstaf moeten gelden dat de ontvanger een bijzondere betrokkenheid dient te hebben bij het onderwerp waarop

de mededeling betrekking heeft. In verband met de noodzakelijke geheimhouding van de bronnen en werkwijze van de VDA zullen de te verstrekken gegevens veelal niet in hun oorspronkelijke vorm kunnen worden doorgegeven, maar eerst een bewerking ondergaan. Daarom wordt in dit lid gesproken van het "verschaffen van informatie omtrent bepaalde gegevens" die door de VDA verzameld zijn.

Het eerste lid heeft vanzelfsprekend geen betrekking op verspreiding van gegevens binnen de VDA. De hiervoor geldende interne regels zijn gebaseerd op het zogenaamde "need to know" beginsel: ieder personeelslid draagt slechts kennis van de gegevens die voor een goede uitvoering van de aan hem opgedragen werkzaamheden noodzakelijk zijn.

Van belang is in casu, dat de VDA zich er vóór de verstrekking van gegevens van vergewist dat de ontvangende instantie voorzieningen heeft getroffen voor de zorgvuldige omgang met de van de VDA ontvangen gegevens. Daarom is in het tweede lid het algemene voorschrift opgenomen dat de aan deze verschafte gegevens alleen mogen worden gebruikt voor het doel waarvoor zij verstrekt zijn. Zekerheid daaromtrent bestaat vanzelfsprekend niet, doch uit de gebruikte formulering vloeit voor het Hoofd een (ambtelijke) zorgplicht voort.

Een gelijke zorgplicht bestaat in die zin dat zoveel mogelijk voorkomen zou moeten worden dat - buiten medeweten van de VDA - gegevens door de ontvangende instantie worden doorgegeven aan derden. Deze doorgave mag dan ook alleen met toestemming van het Hoofd plaatsvinden. Het staat vanzelfsprekend ter beoordeling van het Hoofd, of er aanleiding bestaat om een bepaald verzoek aan de beide verantwoordelijke ministers voor te leggen.

Bij de gegevensuitwisseling met inlichtingen- en veiligheidsdiensten buiten Aruba is het in bijzonder van belang dat wederzijds op een zorgvuldig gebruik van de verstrekte gegevens kan worden gerekend. Daarom is in het derde lid uitdrukkelijk vastgelegd dat van dergelijke andere diensten ontvangen gegevens alleen aan anderen worden doorgegeven, nadat daartoe door het Hoofd toestemming is erlangd van de desbetreffende dienst.

Tenslotte zij voor de goede orde nog gewezen op het feit dat de onderhavige landsverordening onverlet laat de bevoegdheden van de

Gouverneur als Koninkrijksorgaan, omdat diens bevoegdheden - die ook een informatieverzoek kunnen inhouden - geregeld zijn in een hogere regeling nl. het Reglement van orde van de Gouverneur van Aruba (AB 1986 no. 3). Expliciet gewezen zij in dit kader op artikel 24 van die rijkswet, welk artikel afwijking van de procedures van de onderhavige landsverordening met zich kan brengen.

Ad artikel 12

Een schriftelijke verstrekking van gegevens waarborgt naar het oordeel van de regering het beste dat achteraf geen onduidelijkheid kan ontstaan, welke gegevens de VDA op welk moment en in welke vorm heeft doorgegeven; daartoe strekt het eerste lid. Daarin is tevens opgenomen een verplichting om die verstrekking - schriftelijk of elektronisch - vast te leggen. Die verplichting strekt enerzijds toe de controle op de verstrekking van gegevens door de Commissie mogelijk te maken. Anderzijds biedt deze zgn. protocolplicht de mogelijkheid om ingevolge artikel 14, eerste lid, van het ontwerp aangebrachte correcties op door de VDA verzamelde gegevens door te kunnen geven aan de personen en instanties, aan wie de desbetreffende gegevens eerder werden verstrekt.

Het tweede lid bevat een uitzondering op de eerste volzin van het eerste lid. De tweede volzin van dat lid blijft derhalve ook bij mondelinge gegevensverstrekking van toepassing.

Ad artikel 13

Indien personen de aandacht van de VDA hebben, omdat zij mogelijk een bedreiging vormen voor fundamentele nationale (of Koninkrijks)belangen, worden zij daarover uiteraard niet geïnformeerd: het onderzoek naar die dreiging zou immers daardoor in ieder geval bemoeilijkt of zelfs onmogelijk gemaakt worden. Ook voor informatieverstrekking aan betrokkenen achteraf is geen plaats. Dat zou immers pas kunnen, nadat is komen vast te staan dat met het bewaren van gegevens over betrokkene geen door de VDA te behartigen doel meer wordt gediend. Het alsdan stelselmatig informeren van personen dat zij voorwerp van onderzoek zijn geweest,

stuit op praktische bezwaren, terwijl een dergelijke informatieplicht ook met het oog op de geheimhouding van de werkwijze van de VDA onwenselijk kan zijn. Het eerste lid van dit artikel sluit daarom - behoudens de uitzondering van artikel 10, eerste lid - een van de overheid uitgaande informatieplicht, de zgn. actieve notificatie, uit.

Om dezelfde redenen als hierboven werden genoemd, kunnen aan personen die daarom vragen, geen mededelingen worden gedaan omtrent de inhoud van over hen verzamelde gegevens. De VDA moet zijn bronnen, zijn werkwijze en zijn actuele kennisniveau geheim kunnen houden. Zelfs een mededeling dat iemand in het geheel geen voorwerp van onderzoek door deze dienst is of is geweest, kan niet worden gedaan; verzoekers die vermoeden dat zij vanwege hun activiteiten bij de VDA bekend zouden moeten zijn, zouden er via een dergelijke mededeling immers achter komen dat hun snode activiteiten tot dan voor deze dienst verborgen zijn gebleven.

Een bepaling die in absolute zin voor eenieder élk recht op kennisneming van geregistreerde persoonsgegevens uitsluit, gaat de regering echter te ver. Er kunnen zich immers gevallen voordoen, waarin het Hoofd van oordeel is dat het belang van de staatsveiligheid zich op geen enkele wijze tegen inwilliging van een verzoek om informatie verzet. Voor dergelijke gevallen wordt in het tweede lid de mogelijkheid opengelaten dat de Minister iemand toestemming geeft van de eigen persoonsgegevens die bij de VDA aanwezig zijn, kennis te nemen. Men moet zich er evenwel van bewust zijn, dat in dergelijke gevallen de kans groot is dat reeds uitvoering is gegeven aan de in artikel 14, tweede lid, neergelegde verplichting voor de VDA om persoonsgegevens die niet meer nodig zijn voor het doel waarvoor zij zijn verzameld, te vernietigen.

Vanzelfsprekend vereist een behoorlijk bestuur de garantie voor de burger dat de overheid op zijn verzoekschrift reageert, ook al zou - zoals in dit geval - een wet (die hij geacht wordt te kennen) uitdrukkelijk aan honorering van zijn verzoek in de weg staan. Tot de verzekering van dit algemeen beginsel van behoorlijk bestuur strekt het derde lid.

Ad artikel 14

Uit onjuiste gegevens kunnen (en zullen waarschijnlijk) onjuiste conclusies worden getrokken, hetgeen voor de VDA én voor de betrokkenen nadelige gevolgen kan hebben. Daarom wordt in het eerste lid van dit artikel voorgeschreven dat ten aanzien van hen geconstateerde onjuistheden moeten worden verbeterd. Zijn de onjuiste gegevens inmiddels aan andere instanties doorgegeven, dan dienen om dezelfde reden ook die instanties over de aangebrachte correctie te worden geïnformeerd; in de toelichting ten aanzien van de tweede volzin van het eerste lid van artikel 12 werd reeds de administratieve voorziening vermeld, waarin met het oog op de informatieplicht omtrent geconstateerde onjuistheden werd voorzien.

De opdracht van de wetgever aan de regering tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer (vide artikel I.16 van de Staatsregeling van Aruba) brengt met zich dat persoonsgegevens die hun betekenis voor de taakvervulling van de VDA hebben verloren, uit de door deze dienst bijgehouden registraties worden verwijderd. Tot de verzekering daarvan strekt het tweede lid, dat bovendien vereist dat de verwijderde gegevens vervolgens worden vernietigd. Vernietiging zal alleen achterwege kunnen blijven, indien uit een wettelijke bepaling voortvloeit dat gegevens, bijvoorbeeld met het oog op bewijsvoering of archiefvorming, nog moeten worden bewaard. Ook hier is het Hoofd verantwoordelijk - en disciplinair strafbaar - voor de naleving van dit voorschrift.

Ad artikel 15

De in paragraaf 4 van het ontwerp opgenomen bepalingen geven het tot dusver ontbrekende wettelijk kader voor de in artikel 3, tweede lid, onderdeel b, vermelde werkzaamheid van de VDA, nl. het verrichten van veiligheidsonderzoeken ten behoeve van de vervulling van vertrouwensfuncties. Vertrouwensfuncties zullen in het algemeen functies in overheidsdienst zijn. Te verwachten is dat o.a. bij de Dienst der posterijen, de Setar, het Korps Politie en ook staffuncties bij ministers als zodanig zullen worden aangewezen. Alle functies bij de Kustwacht van de Nederlandse Antillen en Aruba zijn overigens bij

landsverordening reeds als zodanig aangewezen; vide de Landsverordening bijzondere rechtspositionele bepalingen Kustwachtpersoneel (AB 2000 no. 16). Onder omstandigheden zouden het echter ook niet-overheidsfuncties kunnen betreffen, bijvoorbeeld functies op de (lucht)haven, bij de telecommunicatiebedrijven en in de sector van de elektriciteits- en watervoorziening. Deze bedrijven zullen nl. naar verwachting in aanmerking komen voor een aanwijzing als “vitaal bedrijf”. Die aanwijzingsmogelijkheid zal worden gecreëerd door middel van een wijziging van de Landsverordening bescherming staatsgeheimen, welke wijziging - het kwam in de toelichting op artikel 3 reeds aan de orde - zal worden meegenomen in een separate landsverordening.

De aanwijzing van vertrouwensfuncties zal in principe, net zoals thans reeds in artikel 3 van het Landsbesluit Veiligheidsdienst is bepaald, door de regering geschieden, zij het dat de regering het wenselijk heeft geacht in verband met de kenbaarheid voor de bevolking van de desbetreffende functies de vorm van een algemeen verbindend voorschrift te kiezen, d.w.z. een landsbesluit, houdende algemene maatregelen. Die keuze is mede ingegeven door de wenselijkheid de Raad van Advies ter zake van de juistheid en doelmatigheid van de aanwijzing te doen adviseren.

Overigens zij er voor de volledigheid op gewezen dat de regering er vanuit gaat dat er in Aruba de facto geen functies zijn, die de veiligheid van het Koninkrijk als geheel kunnen schaden zonder tegelijkertijd afbreuk te doen aan de veiligheid van Aruba. Om die reden is in dit artikel alleen sprake van belangen van Aruba.

Ad artikel 16

Het gevolg van de aanwijzing van een functie als vertrouwensfunctie is - aldus het eerste lid van dit artikel - dat een persoon pas met de vervulling daarvan mag worden belast, nadat de Minister een verklaring heeft afgegeven, die er op neer komt dat de fundamentele belangen van Aruba zich niet tegen de functievervulling verzetten. Deze minister beslist over het al of niet afgeven van die verklaring op basis van een door de VDA opgesteld rapport naar aanleiding van het veiligheidsonderzoek. Dat onderzoek omvat het verzamelen van

gegevens over de betrokkene, die van belang zijn voor een verantwoorde vervulling van de desbetreffende vertrouwensfunctie. De betrokkene kan overigens zowel reeds ambtenaar of werknemer bij de desbetreffende instelling zijn, als van buiten gesolliciteerd hebben naar de desbetreffende vertrouwensfunctie.

Het tweede lid legt uitdrukkelijk vast dat een veiligheidsonderzoek niet tegen de wil van de betrokken persoon kan worden ingesteld. Het tot benoeming in de desbetreffende functie bevoegde gezag dient te beschikken over een door de betrokkene afgelegde schriftelijke verklaring, houdende instemming met een dergelijk onderzoek én de wettelijk noodzakelijke (zie artikel 17, eerste lid) herhaalonderzoeken. Pas daarna kan betrokkene bij de VDA voor een onderzoek worden aangemeld. Stemt hij niet met het instellen van een veiligheidsonderzoek of herhaalonderzoeken in, dan wordt hij door die weigering niet bekend bij de VDA. Het gevolg van een weigering is vanzelfsprekend wel dat betrokkene niet met de desbetreffende functie belast kan worden c.q. blijven; verwezen zij dienaangaande naar de toelichting op artikel 17, derde lid.

In het derde lid wordt de regering opgedragen om ter zake van de invulling van de veiligheidsonderzoeken regels te stellen, opdat voor de burger kenbaar zij, welke gegevens de VDA alsdan verzamelt.

Ad artikel 17

Het belang van een goede beveiliging van vitale landsbelangen brengt met zich dat periodiek, dan wel wanneer omstandigheden daartoe aanleiding geven, het veiligheidsonderzoek herhaald wordt. In casu is door de regering in het eerste lid geöpteerd voor een herhaalonderzoek om de drie jaar.

Voor het uitvoeren van het in datzelfde lid bedoelde tussentijdse herhaalonderzoek kunnen diverse redenen bestaan. Zo zou daartoe aanleiding kunnen bestaan op grond van feiten die gebleken zijn bij andere onderzoeken van de VDA, bij een wijziging van de inhoud van de functie of door een verandering in de persoonlijke omstandigheden van de betrokken ambtenaar.

De instemmende verklaring die voor een eerste veiligheidsonderzoek vereist is, heeft overigens mede betrekking op het ondergaan van

herhaalonderzoeken; de betrokkene weet immers sindsdien dat hij een vertrouwenspositie (met de bijbehorende regelmatige toetsing) bekleedt.

De resultaten van een hernieuwd veiligheidsonderzoek kunnen zodanig zijn, dat de in artikel 16, eerste lid, bedoelde verklaring van de Minister behoort te worden ingetrokken; met het oog daarop wordt in het tweede lid van het onderhavige artikel aan die minister expliciet opdracht daartoe verstrekt, indien het onderzoek daartoe noopt. Ook zonder herhaalonderzoek kan er echter reden zijn voor intrekking, bijvoorbeeld indien is gebleken van een ernstige schending van de uit de vertrouwensfunctie voortvloeiende plichten. Met die plichten zijn specifiek die verplichtingen bedoeld, die aanleiding vormden de desbetreffende functie als vertrouwensfunctie aan te wijzen. Het niet-nakomen van andere verplichtingen die aan de functie verbonden zijn (b.v. comptabele plichten), zal dus op zich nimmer een reden mogen zijn om de verklaring in te trekken.

Intrekking van de verklaring heeft als gevolg dat de betrokken persoon de vertrouwensfunctie niet langer mag vervullen. Bij ambtenaren zal het tot benoeming bevoegde gezag ingevolge het derde lid vervolgens tot ontheffing van betrokkene uit de functie moeten overgaan, hetgeen overigens niet altijd hoeft te betekenen dat hij ook wordt ontslagen; hij kan immers naar een andere dienst worden overgeplaatst, alwaar voor hem een niet-vertrouwensfunctie kan openstaan.

Voor niet-ambtenaren is een vergelijkbare bepaling opgenomen als het derde lid, zij het dat dit lid als een verbod is geformuleerd, opdat op het handelen in strijd daarmee strafkan worden gesteld (vide artikel 35).

Ad artikel 18

In het kader van de onderhavige landsverordening zullen beslissingen worden genomen, die invloed hebben op de rechtspositie van individuele ambtenaren. Met het oog daarop is dan ook gehandeld overeenkomstig artikel 101 van de Landsverordening materieel ambtenarenrecht en is de Centrale Commissie voor georganiseerd overleg over de essentie van de in de onderhavige paragraaf neergeleg-

de regeringsvoornemens geraadpleegd.

Het meest direct zal die rechtspositie in het geding zijn bij veiligheidsonderzoeken ten aanzien van ambtenaren. De conclusie van een dergelijk onderzoek kan immers zijn dat een ambtenaar een veiligheidsrisico is gaan vormen, en dat hij daardoor de door hem beklede functie (en de daarbij behorende carrièreperspectieven) zal moeten opgeven, omdat zijn "goedkeurende verklaring" is ingetrokken. Het komt de regering niet wenselijk voor dat de negatieve gevolgen van een dergelijke beslissing het onderwerp van een gerechtelijke procedure voor de ambtenarenrechter worden, omdat zowel de procedures daarvan geen recht doen aan deze bijzondere gevallen, terwijl ook de ambtenarenrechter niet de meest aangewezen instantie lijkt om de overwegingen die voor de overheid in deze gevallen spelen, op hun waarde te kunnen toetsen. Om die reden is in het eerste lid van dit artikel de toepassing van de Landsverordening ambtenarenrechtspraak voor dergelijke gevallen uitgesloten.

Vanzelfsprekend kan het landsbesluit tot overplaatsing of ontslag van een ambtenaar wiens "goedkeurende verklaring" werd ingetrokken, wél onderwerp van een procedure bij de ambtenarenrechter zijn, doch die zal dan rekening moeten houden met het feit dat hetzij daartegen geen bezwaar werd ingediend, hetzij - indien bezwaar werd aangetekend - de beslissing die aanleiding vormde voor het slaan van het litigieuze landsbesluit, in stand werd gelaten.

Het gevolg van de formuleringen in het eerste lid is dat de Landsverordening administratieve rechtspraak, verder te noemen de LAR, - nu artikel 2, tweede lid, onderdeel c, daarvan niet meer betrekking heeft op de in het eerste lid bedoelde beslissingen - op dergelijke beslissingen van toepassing is geworden. Maar ook in dit kader acht de regering het niet wenselijk de procedures van de LAR onverkort van toepassing te doen zijn op een geschil als hierbedoeld. Om die reden is in het tweede lid voorzien in een drietal afwijkingen van de voorschriften van de LAR.

Van de eerste daarvan werd steeds gewaagd aan het eind van § 2.9. van de Algemene toelichting, nl. de substitutie van de bezwaaradviescommissie door de Commissie. De leden daarvan zijn naar het oordeel van de regering op grond van hun kwalificaties en hun kennis van de doelstelling en de taak van een veiligheidsdienst én van de consequen-

ties van geconstateerde gevaren voor de rechtsorde bij uitstek gekwalificeerd om te dezer zake te adviseren. Mocht een ambtenaar zich tot de Commissie wenden in het kader van artikel 22, eerste lid, onderdeel b, van dit ontwerp, terwijl zijn klachtschrijven ook het element van bezwaar tegen een beschikking de zin in van de LAR bevat, zal de Commissie de betrokkene daar vanzelfsprekend op moeten wijzen en zal het hetzij de klacht terstond als een bezwaarschrift in de zin van de LAR moeten beschouwen (en dus als zodanig moeten afhandelen), hetzij betrokkene moeten raden zijn schrijven te herformuleren, opdat het in het kader van de LAR behandeld kan worden.

De tweede afwijking is opgenomen, omdat hoorzittingen in het kader van de LAR in principe openbaar zijn en de aard van de gegevens die tijdens een veiligheidsonderzoek door de VDA zijn vergaard, en de identiteit van de bronnen waarvan zij daarbij gebruik heeft gemaakt, zich naar het oordeel van de regering gemeenlijk niet zullen verdragen met die openbaarheid.

Hetzelfde is het geval bij de derde afwijking: het verweerschrift kan een inhoud hebben, waarvan het niet wenselijk is dat derden daarvan kennis nemen. De beslissing daarover ligt bij de Commissie.

Met het vorenstaande gaat de regering overigens - zo zij hier uitdrukkelijk vermeld - minder ver dan de Nederlandse regering heeft menen te moeten voorstellen in de artikelen 83 en 84 van het door haar bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangige voorstel voor de Wet op de inlichtingen en veiligheidsdienst (Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, nr. 25877), waarin wordt voorgesteld veel meer bepalingen van de Nederlandse administratieve rechtspraak buiten toepassing te stellen of beperkt toepasbaar te maken. De reden voor deze grotere rechtsbescherming in Aruba is dat het systeem van de veiligheidsonderzoeken hier nog vorm zal moeten krijgen. Zo zullen de meeste veiligheidsfuncties nog moeten worden vastgesteld en de regering stelt zich voor dat begonnen wordt met opnemings van een beperkt aantal daarvan, enerzijds om bij het veiligheidsonderzoek naar de daarin benoemde personen geen capaciteitsproblemen te veroorzaken bij de VDA, anderzijds om de effecten van de invoering van het systeem geleidelijk te kunnen beproeven.

Overigens mag niet onvermeld blijven, dat de regering van oordeel is,

dat de kleinschaligheid en de homogeniteit van de Arubaanse samenleving in het algemeen en haar ambtenarenkorps in het bijzonder in niet onbelangrijke mate de kans verkleint dat omtrent deze aangelegenheid problemen zullen ontstaan. Mocht zich onverhoopt toch een dergelijk geval voordoen, dan wordt administratieve rechter (als unus iudex in eerste en laatste instantie) in staat geacht het Landsbelang voldoende in het oog te kunnen houden.

Ad artikel 19

Het in het eerste lid van dit artikel verplicht gestelde periodiek overleg tussen het Hoofd van de VDA en de procureur-generaal is onder meer bedoeld om te voorkomen dat onderzoeksactiviteiten van de VDA en opsporingsactiviteiten van de politie en het openbaar ministerie elkaar doorkruisen.

Het vigerende Landsbesluit Veiligheidsdienst voorziet in artikel 7 in de bevoegdheid van de VDA tot verstrekking aan de procureur-generaal van gegevens die van belang kunnen zijn voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde of voor een juiste toepassing van de bepalingen omtrent de uitzetting van vreemdelingen. In het tweede lid van het onderhavige artikel is deze bepaling verruimd tot een algemene verplichting voor het Hoofd van de VDA om de informatie door te geven, die voor de taakvervulling van het openbaar ministerie van belang kan zijn. Als pendant daarvan is toegevoegd een overeenkomstige verplichting voor de procureur-generaal tegenover het Hoofd van de VDA. Met het oog op een gecoördineerd optreden van beide instanties hecht de regering grote waarde aan deze wederzijdse verplichting.

Ad artikel 20

Behalve met het openbare ministerie dient de VDA ook op een regelmatige basis contacten te onderhouden met overheidsdiensten die activiteiten ontplooiën, die raken aan de taken van de VDA, d.w.z. met de politie, de douane-recherche en de Directie Openbare Orde en Veiligheid. Ter ondersteuning van deze contacten is in het eerste lid

van dit artikel een regelmatig, al dan niet gezamenlijk, overleg van het Hoofd met de leiding van de genoemde landsdiensten en met de hoofdofficier van justitie voorgeschreven.

Artikel 13 van het geldende landsbesluit behelst reeds een verplichting voor politieambtenaren om gegevens waarover zij de beschikking krijgen, en die voor de VDA van belang kunnen zijn, via de korpschef aan het Hoofd door te geven. In het tweede lid van het onderhavige artikel wordt deze verplichting gehandhaafd en is bovendien voorzien in een gelijke verplichting voor de douaneambtenaren met het oog op de reeds genoemde samenwerking. Die samenwerking zou kunnen bestaan doordat b.v. de douanerecherche, indien zij personen volgt in het kader aan het toezicht op de naleving van de Landsverordening in-, uit- en doorvoer, tijdens die werkzaamheden tevens specifieke informatie vergaart voor de VDA.

Ad artikel 21

Veiligheidsproblemen hebben in toenemende mate een grensoverschrijdend en internationaal karakter. Dat is zeker ook voor een, geografisch gezien, kwetsbaar land als Aruba het geval. Voor een doelmatig en doeltreffend functioneren van de VDA is samenwerking met overeenkomstige diensten in andere landen dan ook onontbeerlijk. Dat geldt met name voor samenwerking met de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in de twee andere landen van het Koninkrijk. Dit artikel schrijft daarom aan het Hoofd voor dat hij met deze diensten contacten onderhoudt.

Ook contacten met gelijksoortige diensten van andere landen in de regio kunnen waardevolle informatie opleveren. Het artikel heeft daarom mede betrekking op het onderhouden van contacten met daartoe door de Minister aangewezen diensten van andere landen en van internationale organisaties.

De "contacten", in dit artikel bedoeld, die een vanzelfsprekend te worden onderscheiden van de - veel beperktere - verstrekking van inlichtingen, waarvan in artikel 11 van dit ontwerp gewaagd wordt. Met contacten zijn in casu bedoeld de persoonlijke, telefonische of schriftelijke mededelingen van algemene aard. Een contact kan echter

ook een verzoek om informatie inhouden; alsdan kán artikel 11 een rol gaan spelen.

Ad artikel 22

In de paragraaf waarin het onderhavige artikel voorkomt (§ 6), is de instelling van de Commissie vastgelegd en worden (behoudens de bijzondere taak die in artikel 18, tweede lid, aan de Commissie wordt toebedeeld) omtrent haar algemene taak en werkzaamheden regels gesteld. In § 2.9 van deze memorie werd reeds uitvoerig ingegaan op de wenselijkheid van toezicht en op de reden voor de voorgestelde instelling en samenstelling van die Commissie ingegaan, waarnaar ter zake van het onderhavige artikel dan ook verwezen zij. Wel wordt voor de goede orde nog gewezen op het volgende.

In het tweede lid wordt voorgesteld de Commissie beperkt van omvang te doen zijn; met drie leden, zo meent de regering, kan worden volstaan. Het lidmaatschap wordt bovendien beoogd als nevenfunctie vervuld te worden, omdat de beschreven werkzaamheden naar 's regerings verwachting slechts een beperkt beslag op de tijd van betrokkenen zal leggen.

Er is in het ontwerp voor gekozen om dat lidmaatschap te koppelen aan enkele functies die gekenmerkt worden door enerzijds een brede deskundigheid op het terrein van de verhouding tussen overheid en maatschappij (d.w.z. de burgers) en anderzijds door onafhankelijkheid van de regering. Door een - door een bij uitstek onpartijdige en voor politieke argumenten niet of nauwelijks gevoelige functionaris als de president van het Gemeenschappelijk Hof aan te wijzen - rechter of oud-rechter als voorzitter van de Commissie te laten fungeren is bovendien de aanwezigheid van juridische expertise, benodigd bij een goede toetsing van het optreden van de VDA jegens burgers, verzekerd. Voor het geval een oud-rechter als voorzitter mocht zijn aangewezen, dan acht de regering het overigens wenselijk voor hem enige bijzondere rechten vast te leggen (vide het vierde lid), en dat er voor hem ook een plaatsvervanger wordt aangewezen, nu het om hier niet om een zgn. q.q.-functie gaat. Bij die laatste functies wordt immers steeds van rechtswege in een waarnemer voor desbetreffende functie

voorzien.

Het derde lid beoogt de continuïteit bij het functioneren van de Commissie te verbeteren door aan haar een secretaris toe te voegen en deze functie te doen combineren met die van griffier van het Gerecht in eerste aanleg.

Voor de goede orde zij vermeld dat geen bepalingen zijn opgenomen omtrent de beëindiging van het lidmaatschap van de Commissie. Dat wordt nl. niet nodig geacht, omdat die beëindiging voor het lid dat voorzitter van de Bezwaaradviescommissie is, voortvloeit uit de Landsverordening administratieve rechtspraak en voor het lid dat voorzitter van de Staten is uit de Staatsregeling van Aruba c.q. het reglement van orde van de Staten van Aruba. Het lid dat voorzitter is, blijft - zo zij voor alle duidelijkheid gesteld - lid, totdat de President van het Hof een andere persoon in zijn plaats heeft aangewezen; er bestaat dus in casu geen leeftijdsgrens.

Ad artikel 23

In de formulering van dit artikel komt tot uitdrukking dat het toezicht van de Commissie altijd achteraf geschiedt. De Commissie heeft - aldus het eerste lid - de vrijheid om, wanneer zij daartoe aanleiding ziet, een onderzoek in te stellen. Door het opnemen van het voorschrift dat de Commissie van een voorgenomen onderzoek mededeling doet aan de beide ministers, wordt voorkomen dat dezen (en de VDA zelf) plotseling worden geconfronteerd met toezichtsactiviteiten van de Commissie. Mede om optimaal aan de hen opgelegde medewerkingsplichten te kunnen voldoen is het immers vereist, dat kenbaar is dát er een onderzoek wordt gestart, en waarop dat onderzoek betrekking heeft.

Daarnaast wordt in het tweede lid aan de eerstverantwoordelijke minister de bevoegdheid gegeven om de Commissie te vragen een bepaald onderzoek in te stellen. Door het gebruik van het woord "verzoeken" - en niet "opdragen" - wordt duidelijk dat de Commissie niet verplicht is tot het instellen van een onderzoek. Daartoe is besloten om de onafhankelijkheid van de Commissie te benadrukken, maar zij zal vanzelfsprekend voor een weigering goede gronden dienen

aan te voeren, gelet op het door hen te dienen belang als toetsingsorgaan voor het handelen van een gevoelige overheidsdienst als de VDA.

In het derde lid van dit artikel is vastgelegd dat de Commissie aan haar onderzoek een rechtmatigheidstoetsing verbindt. De resultaten van het onderzoek en haar oordeel dient de Commissie vervolgens neer te leggen in een (niet openbare) schriftelijke rapportage aan de beide ministers. De Commissie behoeft niet met een "blote" beoordeling van de rechtmatigheid van het optreden van de VDA te volstaan, maar kan naar aanleiding van haar onderzoek ook aanbevelingen doen tot het treffen van bepaalde (b.v. organisatorische) maatregelen.

Ad artikel 24

De regering acht het wenselijk uitdrukkelijk vast te leggen dat het Hoofd de zelfstandige bevoegdheid heeft de Commissie te benaderen, indien hij meent dat hem een opdracht is verstrekt die tegen de doel- of taakstelling van de VDA indruist. De tekst van het onderhavige artikel sluit in overwegende mate aan bij de tekst van een artikel dat - als artikel 29a - beoogd was met betrekking tot de positie van de procureur-generaal opgenomen te worden in het nieuwe Wetboek van Strafvordering van Aruba. De in casu gebruikte formuleringen beogen een zorgvuldige afweging te verzekeren van de belangen van zowel de Minister als de VDA bij een wetsconform handelen van deze dienst.

Verwacht wordt overigens niet dat veel gebruik gemaakt zal behoeven te worden van het artikel. Vanzelfsprekend zal een verzoek om toetsing van een ministeriële opdracht een zaak moeten betreffen van importantie en zal het Hoofd, alvorens het bedoelde verzoek te doen, overleg hebben moeten voeren met de Minister om tot een oplossing voor het tussen hen gerezen geschil te komen. De tweede volzin van het tweede lid stelt buiten twijfel dat het Hoofd zolang de Commissie diens verslag bestudeert, niet verplicht is de opdracht uit te voeren, d.w.z. hij pleegt geen ambts- of plichtsverzuim en kan op de weigering in die periode - ook als de Commissie de opdracht achteraf niet in strijd acht met de doelstelling van de VDA - nimmer disciplinair

worden aangesproken.

Uit de formuleringen van het derde lid vloeit voort dat de Commissie een duidelijke uitspraak zal moeten doen, of de opdracht in strijd is met de doelstelling van de dienst of niet, opdat aan het Hoofd terstond duidelijk is, of hij de opdracht moet uitvoeren of niet.

Ad artikel 25

Voor een goede uitoefening van haar in artikel 22, eerste lid, (maar ook die in het nog te bespreken artikel 27, eerste lid) vermelde taak is het vanzelfsprekend essentieel dat de Commissie de beschikking krijgt over alle gegevens die zij voor haar werkzaamheden noodzakelijk acht, en dat aan haar - waar nodig - alle medewerking wordt verleend om die taken naar behoren te kunnen vervullen. Het kan voor de oordeelsvorming van de Commissie ook noodzakelijk zijn dat zij rechtstreeks en zonder dat daarbij beperkingen gelden, kennis neemt van de door de VDA verzamelde gegevens. Het eerste lid van dit artikel voorziet derhalve in een informatie- en medewerkingsverplichting voor de betrokken ministers en het VDA-personeel.

De inlichtingenplicht tegenover de Commissie geldt voor alle medewerkers van de VDA. Gaat het echter om inlichtingen die licht werpen op geheim te houden bronnen, of om gegevens waarbij de veiligheid van personen in het geding is (b.v. bij namen van agenten), dan vereist het tweede lid dat het betrokken personeelslid de Commissie verwijst naar het Hoofd.

De rechtstreekse inzage van de gegevensverzamelingen van de VDA kan ingevolge het derde lid alleen door het Hoofd worden verleend en alleen aan de voorzitter van de Commissie teneinde de kring van kennisnemers van VDA-gegevens zo klein mogelijk te houden.

Ad artikel 26

Dit artikel voorziet - naast de in artikel 25 neergelegde bijzondere bevoegdheden van de commissie ten opzichte van ministers en het personeel - in een algemene bevoegdheid van de Commissie

om personen te verzoeken inlichtingen te verstrekken. Dat kan de vorm krijgen van een persoonlijk getuigen voor de Commissie, maar de Commissie kan ook schriftelijk of telefonisch de gewenste inlichtingen vragen. Indien het een ambtenaar betreft, ligt het in de rede te veronderstellen dat de minister onder wie betrokkene ressorteert, bij een weigering van de betrokkene om gevolg te geven aan de oproep, aan hem een dienstopdracht tot verschijning en/of informatieverschaffing zal geven, op welke niet-naleving een sanctie staat in de vorm van toepassing van de disciplinaire maatregelen van artikel 83, eerste lid, van de Landsverordening materieel ambtenarenrecht. Ten aanzien van derden is het - in verband met de gevoeligheid van informatie over of van de VDA en de mogelijke gevaren voor de betrokkene bij een verplichte verschijn- en getuigplicht - niet wenselijk geoordeeld dergelijke verplichtingen op te nemen.

Ad artikel 27

De Commissie heeft het karakter van een onafhankelijke toezichtsinstantie, die er - in aanvulling op de bestaande ministeriële en parlementaire controle - op toe moet zien dat de VDA binnen de bestaande wettelijke kaders opereert. Deze toezichthoudende taak laat zich - het zij herhaald - naar het oordeel van de regering echter zeer wel combineren met een taak als instantie waarbij burgers terecht kunnen met klachten over het optreden van de VDA jegens hen. Deze combinatie van taken zal naar verwachting een verantwoorde behandeling van die klachten ten goede komen.

Het eerste lid van dit artikel geeft derhalve een ieder de mogelijkheid om bij de Commissie een klacht in te dienen over gedragingen van medewerkers van de VDA ten opzichte van de klager. De beklagmogelijkheid heeft in die zin een ruime strekking, dat de klacht ook betrekking kan hebben op vermeend optreden van de VDA: in vele gevallen zal het betrokken personeelslid bij de burger immers niet met zekerheid als VDA-ambtenaar bekend zijn.

De Commissie gaat na ontvangst van een klacht na, of er sprake was van VDA-optreden en - zo ja - of het optreden van de VDA aan de eisen van rechtmatigheid voldoet. Daartoe behoort in ieder geval de naleving

van de ongeschreven beginselen van behoorlijk bestuur, doch voor de goede orde zij uitdrukkelijk vermeld dat aspecten van doelmatigheid buiten de beoordelingsbevoegdheid van de Commissie vallen.

De in het eerste lid geboden klachtmogelijkheid biedt naar het oordeel van de regering een effectief middel voor burgers om een goede behandeling en toetsing van hun bezwaren tegen klachten over of activiteiten van de VDA jegens hen te bereiken. Het is daarom wenselijk te bevorderen dat dit soort klachten ook daadwerkelijk via dit kanaal worden afgewikkeld. Dat is er dan ook de reden voor, dat in het tweede lid voorgeschreven wordt dat bij andere bestuursorganen - b.v. bij één van de verantwoordelijke ministers - ingediende klachten over een (mogelijk) optreden van de VDA niet door dat orgaan zelf worden onderzocht, maar ter behandeling aan de Commissie worden overgedragen. Op deze wijze wordt voorkomen dat andere bestuursorganen het onderzoeken van dergelijke klachten ter hand nemen. Uiteraard laat deze bepaling - door het gebruik van het woord bestuursorgaan - onverlet de bevoegdheden van de rechterlijke macht of de Staten naar aanleiding van klachten van burgers.

Het derde lid bepaalt dat de Commissie - na de klacht onderzocht te hebben - haar oordeel daarover vastlegt. Dat oordeel behoort vervolgens zowel aan de klager als aan de beide terzake verantwoordelijke ministers medegedeeld te worden. Voor zover dat mogelijk is, zal dit oordeel ook tegenover de klager gemotiveerd worden. De vereiste geheimhouding van bronnen, werkwijze en actueel kennisniveau van de VDA zal echter met zich kunnen brengen dat die motivering summier is.

Het oordeel van de Commissie heeft geen bindende kracht. Wel kan zij er - ook dit zij herhaald - aanbevelingen aan de ministers aan toevoegen. Voor zover geen geheimhouding is vereist, kunnen die aanbevelingen ook aan de klager worden medegedeeld. Die ministers bepalen vervolgens, welk gevolg door hen aan de klacht en aan het oordeel van de Commissie daarover (en de eventuele aanbevelingen dienaangaande) wordt verbonden.

Het vierde lid geeft allereerst aan, wat de Commissie behoort te doen, ingeval zij een klacht gegrond verklaart, nl. een advies aan de Minister geven omtrent de wijze waarop naar haar oordeel in casu

door de overheid zou behoren te worden gehandeld.

De tweede volzin legt vast dat er voor de eerste ondergetekende geen volledig "Freies Ermessen" bestaat ten aanzien van het Commissieadvies. In principe zal deze minister dat advies behoren te volgen; slechts indien hij van mening is dat daardoor de veiligheid van de staat in gevaar komt, mag hij - gemotiveerd - van het advies afwijken.

Ad artikel 28

Voor de Commissie geldt ingevolge het onderhavige artikel een verplichting tot jaarlijkse opstelling van een verslag van haar werkzaamheden en toezending daarvan aan het parlement. Op deze wijze kan zij jegens de Staten verantwoording afleggen over haar functioneren als controle- en beklaginstantie en kan dat functioneren publiekelijk worden gecontroleerd. Zouden de Staten immers een openbaar debat met de regering over de VDA wensen, dan kan daarbij ook het verslag van de Commissie worden betrokken. Het onderhavige artikel voorziet in een dergelijk verslag, waarvan de voorbereidingsprocedure overeenkomt met die van de verslagen van de Algemene Rekenkamer van Aruba. De concept-rapporten zullen aan de eerste ondertekenaars voor commentaar worden voorgelegd. Zo zij commentaar geven, is de Commissie vrij daarvan gebruik te maken in de definitieve versie van het rapport, doch zij is bevoegd de ministeriële opmerkingen ter zijde te leggen. In dat laatste geval vereisen regels van fatsoen dat zulks gemotiveerd geschiedt.

Omdat het jaarverslag van de Commissie na verzending aan de Staten in principe openbaar is, dienen voor dat verslag beperkingen te gelden. Zo zal daarin geen informatie kunnen worden verstrekt over concrete operaties, omdat daardoor inzicht zou worden geboden op de in die gevallen aangewende middelen of (geheime) bronnen en op het actuele kennisniveau van de VDA. Daartoe strekt de tweede volzin van het derde lid.

Aan de hand van de in het bedoelde verslag gegeven algemene informatie zal - ondanks de beschreven beperkingen - een constitutioneel verantwoorde parlementaire controle op het functioneren van de VDA en het regeringsbeleid terzake gestalte kunnen krijgen.

Ad artikel 29

Met het oog op de toepasbaarheid van de artikelen 104 en 104a van het Wetboek van Strafrecht van Aruba, waarnaar in het eerste lid wordt verwezen ten aanzien van personen die - uit welken hoofde dan ook - komen te beschikken over gegevens waarvan de bron duidelijk de VDA is, dient alle door de VDA verzamelde en verkregen informatie als geheim te worden aangeduid. Dat zal zijn beslag krijgen door middel van wijziging van de Landsverordening bescherming staatsgeheimen, waarvan reeds werd gewaagd. In het onderhavige artikel wordt alleen voorzien in een basis voor het opnemen van een strafbepaling (vide artikel 35).

Ad artikel 30

Dit artikel behelst, in navolging van artikel 9 van het terzake vigerende landsbesluit, een algemene zorgplicht voor het Hoofd om de geheimhouding van daarvoor in aanmerking komende gegevens en bronnen en de veiligheid van bij de activiteiten van deze dienst betrokken personen te verzekeren. Deze (wettelijke) dienstopdracht zal zijn uitwerking moeten vinden in door het Hoofd uit te vaardigen interne voorschriften - waaronder dienstorders - voor het personeel ten aanzien van de organisatie en de werkmethoden van de VDA en, zo nodig, in door hem te maken afspraken met de politie over de fysieke bescherming van personen.

Overigens blijft onverlet de mogelijkheid dat de Minister te dezer zake algemene of bijzondere ambtsinstructies geeft aan het Hoofd en/of het personeel.

Ad artikel 31

Dit artikel bevat een ontheffingsregeling voor het personeel van de VDA, dat in een gerechtelijke procedure als getuige of deskundige wordt opgeroepen. Het komt de regering, gelet op de aard van de bij de VDA aanwezige gegevens, voor dat algemeen zal worden ingezien dat derzelve personeel niet door de rechter gedwongen moet

kunnen worden te spreken over de in casu bedoelde gegevens, omdat van de rechter niet verwacht mag worden dat hij in elk concreet geschil de reikwijdte en de ernst van de bekendmaking van die gegevens zal kunnen beoordelen. Toch wenst de regering - naar analogie van het in artikel 13, tweede lid, van dit ontwerp gevolgde systeem - niet zóver te gaan, dat elk optreden in rechte van VDA-personeel onmogelijk wordt gemaakt. De reeds bestaande mogelijkheid dat de Minister de betrokkene ontheft van zijn geheimhoudingsverplichting (vide artikel 16, tweede lid, van het Landsbesluit Veiligheidsdienst), is om die reden gehandhaafd.

Ad artikelen 32, 33 en 34

In paragraaf 8 van het ontwerp worden enkele bijzondere comptabele voorschriften ten aanzien van de VDA gegeven teneinde enerzijds de positie van de minister van Financiën (als beheerder van alle Landsmiddelen) ten opzichte van de VDA gedurende een begrotingsjaar duidelijk te maken en anderzijds te regelen, hoe gehandeld moet worden na afloop daarvan in het kader van het opstellen van de rekening van de verschillende ministeries van het Land. Van de VDA wordt immers in principe, net als van elke andere overheidsdienst, een heldere en volledige verantwoording van de door de Staten ten behoeve van de nationale veiligheid aan de Minister toegestane gelden verwacht. Aangezien uit een dergelijke verantwoording evenwel concrete gegevens over de modus operandi van de VDA kunnen worden geput - welke wetenschap ernstige gevolgen kan hebben voor de veiligheid van personen en zaken -, dient de kring van personen die gerechtigd zijn tot kennisname van die gegevens, zo klein mogelijk gehouden te worden. Daartoe strekken met name het derde lid van artikel 32 en artikel 33, eerste lid, die voorzien in een volledig inzagerecht voor uitsluitend de directeur van de Centrale Accountantsdienst en de voorzitter van de Algemene Rekenkamer van Aruba. Het tweede lid van laatstgenoemd artikel bevat bovendien nog een voorschrift dat - met afwijking van het bestaande artikel 15 van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Aruba (AB 1998 no. GT 20) - de voorzitter van de Algemene Rekenkamer alléén verantwoordelijk

stelt voor de vaststelling van een rapport inzake de VDA.

Tijdens een begrotingsjaar zijn ook andere voorschriften, bij of krachtens de Comptabiliteitsverordening 1989 (verder aan te duiden als CV) gesteld, in principe van toepassing op de VDA of kunnen dat zijn, hetgeen in verband met de aard van de werkzaamheden van deze dienst niet wenselijk wordt geacht. Om die reden zijn enkele artikelen van de CV (vide artikel 32, eerste lid) buiten toepassing verklaard. De genoemde artikelen van de CV betreffen respectievelijk de verplichte opneming in de memorie van toelichting van allerhande gegevens (artikel 3, eerste lid, CV), het verstrekken van informatie aan en het binden van het aangaan van verplichtingen aan voorafgaande toestemming van de minister van Financiën (artikel 18 CV), het uitsluitend schriftelijk aangaan van privaatrechtelijke rechtshandelingen (artikel 23 CV), de verplichting aanbestedingen te houden bij de aanschaf van zaken (artikelen 25 en 26 CV) en de verplichting om in de jaarrekening van het Land allerhande gegevens te vermelden (artikel 42, tweede lid, onderdeel f).

Naast de rechtstreeks werkende artikelen van de CV kent artikel 10 daarvan nog een uitvoeringsregeling, te weten de Regeling overige financiële administraties (AB 1991 no. 115), die eveneens diverse administratieve voorschriften bevat, waaraan door de VDA niet of moeilijk voldaan kan worden. Om die reden is in het tweede lid van artikel 32 te dien aanzien (en van andere nog in ambtelijke voorbereiding zijnde uitvoeringsbesluiten en -regelingen van de CV) een omgekeerde procedure gekozen: bij het opstellen daarvan zal steeds bezien worden, of redelijkerwijs van de VDA gevegd mag worden zich aan ieder voorschrift van die regeling te houden. Zo ja, dan zal dat uitdrukkelijk in de desbetreffende regeling worden vermeld.

Ad artikel 35

Het is wenselijk een strafbepaling op te nemen, in het bijzonder teneinde te kunnen optreden tegen bedrijven die voor het vervullen van een functie bij dat bedrijf, die als vertrouwensfunctie is aangewezen, een persoon aanstellen of aangesteld houden, ten aanzien van wie geen

veiligheidsonderzoek heeft plaatsgevonden of die op basis van een dergelijk onderzoek geen "goedkeurende verklaring" heeft erlangd, of wiens goedkeurende verklaring is ingetrokken. Daartoe strekt dit artikel dat ook voorziet in straf op overtreding van de geheimhoudingsplichten.

Ad artikel 36

Naast de informatieplicht van de Commissie, opgenomen in artikel 11 van het onderhavige ontwerp en de uit de CV voortvloeiende (door artikel 32 beperkte) verplichtingen van de regering ter zake van de indiening van begrotingen en rekeningen van het Land is het wenselijk geoordeeld dat de beide voor het optreden van de VDA verantwoordelijke ministers jaarlijks aan de Staten een jaarverslag van de werkzaamheden van de VDA presenteren, opdat de Staten zoveel mogelijk aan hun rol van toezichthouder op het bestuur kunnen voldoen. Daartoe strekt het onderhavige artikel.

Ad artikel 37

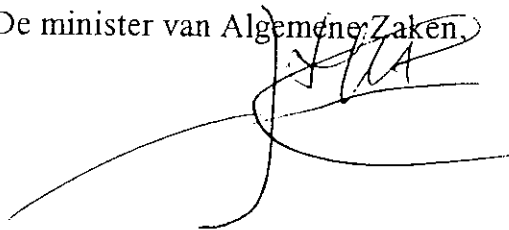

De regering sluit de mogelijkheid niet uit dat zij, onverminderd de in zgn. verplichte uitvoeringsregelingen neer te leggen regels, ter zake van diverse in het ontwerp neergelegde aangelegenheden in de toekomst de wenselijkheid zal constateren van nadere uitvoeringsregelingen. Zo daarvoor niet reeds een andere wettelijke grondslag aanwezig is (zoals b.v. het geval is ten aanzien van eventuele bijzondere rechtspositionele bepalingen voor het personeel van de VDA), dan kan gebruik gemaakt worden van het onderhavige artikel om daaraan de bevoegdheid tot regeling bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, te ontnemen. Ten aanzien van de onderwerpen die zich

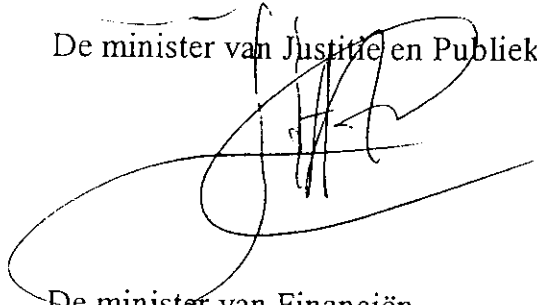

daar mogelijkterwijs voor zouden kunnen lenen, kan gedacht worden
aan uitvoering van de artikelen 11, 12, 16, 20 en 27.

De minister van Algemene Zaken,

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

De minister van Justitie en Publieke Werken, *a. l.*

A large, stylized handwritten signature in black ink, similar in style to the first signature, with multiple loops and a long horizontal stroke.

De minister van Financiën,

A large, stylized handwritten signature in black ink, featuring a prominent vertical stroke and a long horizontal stroke at the bottom.

Landsverordening houdende regels in
verband met de inwerkingtreding van
de Landsverordening Veiligheidsdienst
Aruba (Invoeringsverordening Lands-
verordening Veiligheidsdienst Aruba)

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemene toelichting

De recentelijk door de Staten goedgekeurde Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba (AB 2002 no. 115) bewerkstelligt een nieuwe situatie ten aanzien van de staatsveiligheid van Aruba. De daarin neergelegde formele instelling van een Veiligheidsdienst Aruba, verder aan te duiden als VDA, alsmede de expliciete opneming daarin van haar taken en bevoegdheden en de procedures voor de uitvoering en toepassing daarvan heeft tot gevolg dat in enkele landsverordeningen wijzigingen behoren te worden aangebracht om derzelfer bepalingen niet in strijd te doen zijn met de strekking of de inhoud van de bovenvermelde landsverordening, terwijl het bovendien wenselijk is enkele landsverordeningen aan te passen aan de nieuwe taken van de Veiligheidsdienst Aruba, opdat het personeel van die dienst haar werkzaamheden zo goed mogelijk - binnen door de eerste ondergetekende aangegeven kaders - kan uitvoeren.

Op de inhoud daarvan zal in de artikelsgewijze toelichting op de verschillende wijzigingsartikelen nader worden ingegaan.

Er zijn geen directe financiële consequenties aan dit ontwerp verbonden; wel zullen enkele van de nieuwe bepalingen de werklast van de VDA beïnvloeden, hetgeen vanzelfsprekend gevolgen heeft voor de organisatie van de VDA, en dat zal weer zijn reflec-

tie hebben op de begroting van die dienst voor de komende dienstjaren.

Artikelsgewijze toelichting

Ad artikel I

Tot nu toe is de instelling en de organisatie van de Arubaanse Veiligheidsdienst geregeld in een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, van 8 juni 1988 (AB 1988 no. 78), dat is gebaseerd op artikel 5 van de Landsverordening politie (AB 1988 no. 18). De reden voor het "ophangen" van deze dienst aan de politie-organisatie was het dat, sinds er bij de Nederlandse Antillen indertijd - te weten in 1963 - behoefte bestond aan wettelijke bepalingen inzake een veiligheidsdienst (d.w.z. sedert 1963), aldaar wenselijk werd geoordeeld de kosten van en voor die dienst onder te brengen in de uitgaven voor een grote landsorganisatie, zodat over zowel de omvang van de organisatie van de veiligheidsdienst van de Nederlandse Antillen als haar operaties zo weinig mogelijk bekend hoefde te worden gemaakt. Bij de totstandkoming van de Landsverordening politie (AB 1988 no. 18) verviel het van de Nederlandse Antillen overgenomen landsbesluit en werd besloten de regels voor de Arubaanse veiligheidsdienst - althans voorlopig - wederom op de voor de politie bedoelde landsverordening te baseren, hetgeen leidde tot het bovenvermelde landsbesluit van 8 juni 1988.

In de huidige tijd bestaat evenwel veel minder behoefte aan een dergelijke geheimzinnigheid omtrent de aan het bestaan van een Arubaanse veiligheidsdienst verbonden kosten, alhoewel de begroting van de Veiligheidsdienst Aruba ook in de toekomst naar zijn, aard altijd minder doorzichtig zal kunnen zijn dan voor andere overheidsdiensten het geval dient te

zijn. Verwezen zij te dier zake onder meer naar § 8 van de memorie van toelichting bij de Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba.

Gekozen wordt in het onderhavige onderdeel voor een totale en niet voor een gedeeltelijke intrekking van het aan dat landsbesluit ten grondslag liggende artikel 5 van de Landsverordening politie en wel om de navolgende redenen. Op basis van artikel 4, vierde lid, van de Politieregeling 1962, zoals die per 1 januari 1986 werd overgenomen van de Nederlandse Antillen, was - naast de regeling van een inlichtingendienst - ook een landsbesluit tot stand gekomen omtrent de instelling en organisatie een Dienst Bijstand Politie, welk landsbesluit door Aruba per eveneens 1-1-1986 werd overgenomen. Na de totstandkoming van de Landsverordening politie - die de - overgenomen Politieregeling en ook alle daarop gebaseerde landsbesluiten (met één uitzondering) deed vervallen - werd het ter vervanging van artikel 4, vierde lid, van de Politieregeling bedoelde nieuwe artikel 5 alleen gebruikt om het Landsbesluit Veiligheidsdienst op te baseren. Aan een wettelijke regeling van de instelling van bijzondere afdelingen van het Korps Politie Aruba in de vorm van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, is gebleken geen behoefte meer te bestaan; op grond van zowel de oude als de nieuwe Landsverordening instelling ministeries is immers voor het creëren van een geheel nieuwe overheidsdienst alleen een landsbesluit (sec) nodig en is de regeling van de interne organisatie binnen een ingestelde dienst een aangelegenheid van de daarvoor verantwoordelijke minister.

Ad artikel II

Bij landsverordening van 22 december 1993 (AB 1993 no. 69) werden in het Wetboek van Strafrecht van

Aruba (AB 1991 no. GT 50) een zestal nieuwe artikelen ingevoegd (en werden vier artikelen gewijzigd) met het oogmerk het aftappen van gegevensverkeer te regelen, en wel in die zin dat zulk handelen verboden is, tenzij een bepaalde procedure is gevolgd. In de artikelen 7 en 8 van de Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba worden ter zake daarvan evenwel nieuwe procedurele regels gesteld. De met deze nieuwe regels strijdende artikelen in voormeld wetboek dienen derhalve te worden gewijzigd c.q. moeten vervallen. Daartoe strekt het onderhavige onderdeel. Op de inhoudelijke aspecten van de nieuwe "tap"-regeling wordt in het kader van deze memorie niet ingegaan; daarvoor moge worden verwezen naar de memorie van toelichting bij de ontwerp-Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba.

Ad artikel III

Tot nu toe was de van de Nederlandse Antillen overgenomen Landsverordening bescherming staatsgeheimen (AB 1996 no. GT 32) alhier een van de minst bekende – want in de praktijk in Aruba nog niet toegepaste – landsverordeningen. De regering acht het na ampele evaluatie van de alternatieven wenselijk die landsverordening een actievare rol in het Arubaans bestuur te doen spelen door er een ruimere strekking aan te geven. Het regelen van de tot die uitbreiding behorende aangelegenheden in de Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba zou aan die landsverordening, gelet op haar citeertitel, een te ruime strekking geven. Immers, hoewel de litigieuze materie wel te maken heeft met de staatsveiligheid van Aruba, heeft zij niet direct van doen met de instelling van de Veiligheidsdienst Aruba en de invulling van haar taken en bevoegdheden als zodanig. De bedoeling van een uitbreiding van de strekking van

de Landsverordening bescherming staatsgeheimen is nl. de minister van Algemene Zaken in het belang van de staatsveiligheid meer instrumenten te verschaffen om gegevens te (doen) beschermen, zowel bij de overheid als bij voor het Arubaans maatschappelijk bestel vitale takken van het bedrijfsleven; daarenboven is het de bedoeling dat de regering bevoegd wordt algemene en bijzondere opdrachten te geven aan die bedrijven en ook het verstrekken van gegevens van dezen kan eisen. Tot het opnemen van daartoe strekkende artikelen in de Landsverordening bescherming staatsgeheimen strekt met name onderdeel C van het onderhavige artikel. Dat onderdeel voorziet bovendien in een (standaard) toezichtsbepaling en een strafbepaling; gewezen zij op de nieuw voorgestelde artikelen 8 en 9.

Voorts worden in dit artikel nog enkele andere wijzigingen in de Landsverordening bescherming staatsgeheimen aangebracht. Zo breidt onderdeel A de werking van artikel 1 van de laatstgenoemde landsverordening uit en tracht - evenals onderdeel B - een duidelijk onderscheid te maken tussen de situaties waarbij de overheid als civielrechtelijk lichaam optreedt (in welk geval zij wordt aangeduid als "het Land"), en de gevallen waarin zij zich manifesteert als publiekrechtelijk lichaam (in welk geval gesproken wordt van "de Staat"). Dit verschil heeft vanzelfsprekend gevolgen voor de wijze waarop de overheid optreedt. Als civielrechtelijk lichaam kan zij slechts handelen binnen de grenzen die onder mee het Burgerlijk Wetboek van Aruba (AB 1989 no. GT 100), het Wetboek van Koophandel van Aruba (AB 1990 no. GT 50) en het Wetboek van Burgerlijk Rechtsvordering aan ieder civiel handelen stellen; als publiekrechtelijk lichaam daarentegen heeft de overheid véél meer armslag, ook wel aangeduid als souvereiniteit, doordat haar wetgevende bevoegdheden toekomen,

alsook de zgn. zwaardmacht.

Ad artikel IV

Het ligt in de lijn der verwachtingen dat de Algemene Rekenkamer van Aruba bij haar controlewerkzaamheden geconfronteerd zal worden met gegevens en conclusies, waarvan zij zich zal afvragen, of de aard daarvan zich niet verzet tegen opneming daarvan in een rapport. Dit zal hoofdzakelijk gegevens betreffen van of bij de Veiligheidsdienst Aruba, maar het kunnen wellicht ook gegevens zijn, die betrekking hebben op aangelegenheden met implicaties voor buitenlandse aangelegenheden. In de Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba is voorzien in een Commissie van toezicht op de voormelde dienst. Deze commissie lijkt de regering bij uitstek in staat te zijn een oordeel te geven ten aanzien van vragen als bovenbedoeld.

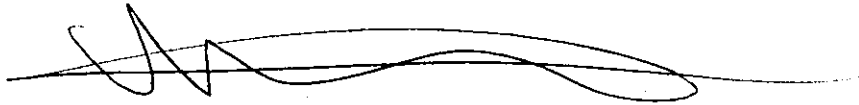
Dienaangaande zij echter gesteld dat het initiatief tot het raadplegen van deze commissie uitsluitend uit kan gaan van de Algemene Rekenkamer. Dat college heeft - in tegenstelling tot de voormelde commissie - toegang tot álle gegevens van financiële aard en heeft een eigen (eventueel ook strafrechtelijke) verantwoordelijkheid voor hetgeen zij opneemt in haar rapporten. Indien er echter bij haar op een bepaald moment twijfel bestaat, behoort zij het oordeel van de vorenbedoelde commissie te vragen en alsdan de conclusies van die commissie te volgen; aldus het eerste lid van het nieuw voorgestelde artikel 24a van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Aruba (AB 1998 no. GT 20).

Voor de goede orde zij er op gewezen dat het woord "geheim" niet wordt gebruikt in het eerste lid van het nieuwe artikel 24a. Ingevolge het in onderdeel C van artikel III voorgestelde nieuwe artikel 6 wordt

de eerste ondergetekende opgedragen regels te stellen inzake de vraag, of en, zo ja, welke bescheiden een bijzondere kwalificatie benodigen, zoals "zeer geheim", "geheim" c.q. "confidentieel", en wat de consequenties - zowel procedureel, administratief-organisatorisch als strafrechtelijk (vide het voorgestelde nieuwe artikel 7 van de Landsverordening bescherming staatsgeheimen) - zijn van het feit dat een bescheid van één van deze benamingen is voorzien.

Van het feit dat de Landsverordening Algemene Rekenkamer Aruba gewijzigd behoort te worden, is gebruik gemaakt om expliciet te regelen, op welk tijdstip rapporten van de Algemene Rekenkamer openbaar zijn. In het tweede lid van het nieuwvoorgestelde artikel 24a is nu opgenomen dat een rapport van de Algemene Rekenkamer openbaar is op het moment dat het bij de Staten ligt. Aanvragen van derden om kopiën of inzage van een dergelijk rapport, hetzij bij de Algemene Rekenkamer, hetzij bij de Staten behoren vanaf dat moment gehonoreerd te worden.

De minister van Algemene Zaken,

De minister van Justitie,

